

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra Veřejné a sociální politiky

Diplomová práce

2024

Bc. Gabriela Donovaná, DiS.

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

**Soukromé školy v systému základního vzdělávání:
případová studie Karlovarského kraje**

Diplomová práce

Autorka práce: Bc. Gabriela Donovanová, DiS.

Studijní program: Veřejná a sociální politika

Vedoucí práce: prof. PhDr. Arnošt Veselý, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 6. 3. 2024

Bc. Gabriela Donovanová, DiS.

Bibliografický záznam

DONOVÁ, Gabriela. *Soukromé školy v systému základního vzdělávání: případová studie Karlovarského kraje*. Praha, 2024. 95 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra veřejné a sociální politiky. Vedoucí diplomové práce prof. PhDr. Arnošt Veselý, Ph.D.

Rozsah práce: 158 684 znaků

Abstrakt

Tato diplomová práce se svým zaměřením věnuje oblasti soukromého základního vzdělávání v Karlovarském kraji. Jedná se o případovou studii, jejímž hlavním cílem je přiblížit soukromé základní školy v kontextu vývoje soukromých škol na národní úrovni. Pohlíží na trend posledních let, kdy dochází k nárůstu soukromých škol napříč regiony České republiky. Práce je postavena na sekundárních datech získaných z relevantních dokumentů týkající se soukromého vzdělávání a ze známých poznatků, které jsou v českém prostoru dostupné. Přibližuje fakta o soukromých základních školách z pohledu různých autorů, kteří se tématu primárně v české prostředí věnují. Teoretický základ práce vychází z nabídky a poptávky po vzdělávání. Pozornost je věnována také rodičům, jako aktérům, kteří mají podstatný vliv na existenci soukromých základních škol. Výzkumná část přináší vhled na trh soukromého základního vzdělávání v Karlovarském kraji. Představeny jsou jednotlivé školy, které v kraji vznikají od roku 1991 až po současnost. Snahou je, na základě analýzy dat o jednotlivých školách, objektivně zhodnotit školy, které se v Karlovarském kraji nacházejí. Dále je poukázáno na pravděpodobné důvody, které vedou k založení těchto škol.

Abstract

This diploma thesis focuses on private primary in the Karlovy Vary Region. It is a case study whose main aim is to present private primary schools in the context of the development of private schools at the national level. It looks at the trend of recent years, when there has been an increase in private schools across the regions of the Czech Republic. The thesis is based on secondary data obtained from relevant documents related to private education and from the known evidence available in the country. It presents the facts about private primary schools from the perspective of various authors who primarily deal with the topic in the Czech environment. The theoretical basis of the work is based on the supply and demand for education. Attention is also paid to parents as actors who have a significant influence on the existence of private primary schools. The research part provides insights into the market of private primary education in the Karlovy Vary Region. There are introduced individual schools that have been established in the region from 1991 to the present are presented. The aim of this thesis is to objectively evaluate the schools located in the Karlovy Vary Region based on the analysis of data on individual

schools. Furthermore, the probable reasons that lead to the establishment of these schools are pointed out.

Klíčová slova

vzdělávání, základní škola, soukromá škola, Karlovarský kraj, nabídka, poptávka

Keywords

education, primary school, private school, Karlovy Vary Region, supply, demand,

Title/název práce

Private schools in the primary education system: a case study of the Karlovy Vary Region

Soukromé základní školy v systému základního vzdělávání: případová studie
Karlovarského kraje

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomová práce prof. PhDr. Arnoštu Veselému, Ph.D. za jeho trpělivost, ochotu, vstřícnost a cenné rady, které mi v průběhu psaní práce poskytoval.

Obsah

ÚVOD	10
1 VÝZKUMNÉ CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	13
1.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	13
1.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	13
2 METODOLOGIE	14
2.2 VÝZKUMNÝ DESIGN	14
2.2 SBĚR A ANALÝZA DAT	16
3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	19
3.1 VZDĚLÁVÁNÍ JAKO VEŘEJNÝ A SOUKROMÝ STATEK	19
3.2 NABÍDKA A POPTÁVKA PO VZDĚLÁNÍ	20
4 VZDĚLÁVÁNÍ V ČR	25
4.1 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	25
4.1.1 <i>Vymezení základní školy</i>	27
4.1.2 <i>Typy základních škol</i>	28
4.1.3 <i>Alternativní nebo inovativní škola?</i>	29
4.3 LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA A ZALOŽENÍ SOUKROMÝCH ŠKOL	33
4.4 FINANCOVÁNÍ SOUKROMÝCH ŠKOL	35
5 PŘEHLED LITERATURY	37
5.1 OHROŽENÍ ROVNÉHO PŘÍSTUPU	37
5.2 STRATEGICKÉ A KONCEPČNÍ DOKUMENTY	38
6 VYBRANÉ POZNATKY A DISKUSE O SOUKROMÝCH ŠKOLÁCH	40
6.1 MEDIÁLNÍ OBRAZ V ROCE 2017	40
6.2 POSTOJE RODIČŮ	41
7 PŘÍPADOVÁ STUDIE KARLOVARSKÉHO KRAJE	44
7.1 VYMEZENÍ REGIONU	44
7.2 POHLED NA ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V KRAJI	46
7.3 SOUKROMÉ VZDĚLÁVÁNÍ V KRAJI	48
7.3.1 <i>Typy soukromých škol</i>	49
7.3.2 <i>Školní vzdělávací programy</i>	50
7.3.3 <i>Vývoj v počtu škol a kapacita</i>	51
7.3.4 <i>Školné</i>	53
7.3.5 <i>Hodnocení ČŠI</i>	54
8 PŘEDSTAVENÍ SOUKROMÝCH ŠKOL	56
8.1 SVOBODNÁ CHEBSKÁ ŠKOLA	56
8.2.1 <i>Cíle, hodnoty, principy</i>	57
8.2 ŠKOLA MŮJ PROJEKT MÁNESOVA	57
8.2.1 <i>Cíle, hodnoty, principy</i>	58
8.3 WALDORFSKÁ ŠKOLA WLAŠTOVKA	61
8.3.1 <i>Cíle, hodnoty, principy</i>	62

8.4 ZÁKLADNÍ ŠKOLA MOUDRÁ SOVA.....	63
8.4.1 Cíle, hodnoty, principy	63
8.5 ZÁKLADNÍ ŠKOLA ČTYŘLÍSTEK.....	64
8.5.1 Cíle, hodnoty, principy	65
8.6 WALDORFSKÁ ZÁKLADNÍ ŠKOLA CHEB.....	67
8.6.1 Cíle, hodnoty, principy	67
8.7 CARLSBAD MONTESSORI SCHOOL.....	68
8.7.1 Cíle, hodnoty, principy	69
8.8 ŠKOLA MŮJ PROJEKT CAROLINA.....	69
8.8.1 Cíle, hodnoty, principy	70
9 VÝSLEDKY A DISKUZE	71
ZÁVĚR	74
SUMMARY	76
POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA	78
SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	86
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	87
TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE	88

Úvod

Soukromé školy tvoří součást vzdělávací soustavy v České republice více jak tři desetiletí. Po roce 1989, který přináší pro českou společnost velké změny spojené s postupnou transformací ekonomiky, dochází ke změnám v oblasti vzdělávání. Soustava základních škol se začala rozšiřovat o nabídku „nových“ škol. V českém prostředí začínají vznikat soukromé školy. S tímto fenoménem se rodičům otevírají nové možnosti v oblasti základního vzdělávání. Jedná se především o přístup ve výběru a volbě školy mimo stanovenou spádovou oblast (Greger et al. 2015). Nástup do povinného základního vzdělávání je pro řadu rodičů důležitým životním milníkem, který má vliv jak na rodiče, tak dítě. Vzdělávání a škola mají vliv na každého jedince ve společnosti a provází ho poměrně značnou část jeho života.

Téma „soukromé“ školy v každém jedinci evokují řadu otázek. Co nabízejí? Co přinášejí systému? Jaké jsou? Proč existují? Jaká je jejich budoucnost? Zpráva OECD (1996) *„Reviews of national policies for education: Czech Republic“* mezi prvními analyzuje situaci českého školství v počátcích transformace. Vyzdvihuje skutečnost, že soukromé vzdělávání představuje jednu z klíčových strukturálních změn, která se v českém prostředí odehrává. Predikuje rozvoj vzdělávání v dalších letech s ohledem na měnící se poptávku po vzdělávání s důrazem na individualizaci, spolupráci a změnu obsahu vzdělávání. Zmíněna jsou i případná rizika spojená s rozvojem „soukromých“ škol a uvádí že: *„Existuje reálné riziko, že se soukromé školství stane elitářskou a sociálně exkluzivní součástí českého školství“*. (OECD, 1996, s. 118)

Exkurzem do odborné literatury, je možné konstatovat, že v českém prostředí stále není dostatek relevantní literatury, která by hlouběji monitorovala, hodnotila vývoj, strukturu, fungování soukromých škol jako součást školské soustavy. Je možné konstatovat, že se jedná stále o neprobádané téma z pohledu výzkumu. V posledních letech se do veřejného prostoru dostávají informace o zvyšujícím se zájmu o soukromé školy. Diskuze nejen z veřejného prostoru, ale i od širšího pléna „neodborníků“, přinášejí různé poznatky, sdělení a pravděpodobné příčiny, proč nabídka a poptávka má v českém prostoru rostoucí tendenci. Otázky spojené s tvorbou nabídky a poptávky po vzdělávání, očekáváním rodičů a žáků se věnuje David Instance ve studii *„Demand-sensitive schooling?: evidence and issues, 2006“*.

I přes novost tématu v českém prostředí, je vidět, že otázka soukromého vzdělávání se čas od času objeví ve veřejném prostřednictvím médií a zpravidla v období, které je spojeno se zápisem do základních škol, začátkem či koncem školního roku. Jarkovská (2018) ve studii „*Ohrožují soukromé školy rovný přístup ke vzdělávání v České republice?*“ diskutuje známé, klíčové poznatky o tomto typu škol, o kterých publikuje česká odborná veřejnost. Je zřejmé, že za vznikem těchto škol v převážné míře stojí nespokojenost rodičů s nabídkou veřejných škol. Je přirozené, že názory napříč společností se různí. Evidentní rozdíly jsou u politických stran, odborníků na vzdělávání, zástupců škol, učitelů i rodičů. Proměnou vzdělávacího trhu dochází na jedné straně k podpoře soukromých škol. V politickém spektru se jedná především o pravici. Na druhé straně zaznívá kritika „tržního“ mechanismu ve vzdělávání. Soukromé vzdělávání z úst kritiků je často spojováno s pojmy jako nerovnosti, diferenciací, volba školy či socioekonomický status. V českém prostředí se této problematice věnují např. Straková a Simonová (2015). Zmiňované pojmy nemusí být jednostranně vázány na soukromé školy, neboť se rovněž vztahují také ke školám veřejným. V základním vzdělávání jako celku, není výběrovost škol ničím ojedinělým. Jak uvádějí Straková a Simonová: „*Školský zákon z roku 2004 zrušil formální diferenciaci vzdělávacích drah v primárním vzdělávání, ale otevřel cestu k tvorbě nekontrolovatelné nabídky na úrovni jednotlivých škol*“. (Straková et al., 2015, s. 597) Při výběru soukromé školy pravděpodobně dominuje rodičovská volba. Rodiče, jako zákazníci hrají klíčovou roli při výběru školy. Rozhodnutí zapsat své dítě do soukromé školy v blízkém či vzdálenějším okolí upřednostňují před spádovou veřejnou školou.

Vzhledem k tomu, že fenomén soukromých základních škol není v českém kontextu hojně zpracovávané téma, dosavadní dostupné práce, které se zabývaly touto problematikou, byly primárně zaměřeny na situaci v České republice. Cílem diplomové práce je předložit komplexní informace a pohled na situaci soukromých škol v Karlovarském kraji. Zkoumána jsou primárně data v kontextu vývoje soukromých škol v regionu od počátku devadesátých let až po současnost.

Tato práce se jako první otevírá téma soukromého vzdělávání na základních školách v Karlovarském kraji. V práci se snažím objektivně reflektovat a přiblížit různorodou nabídku soukromých škol. Teoretická část je věnována nabídce a poptávce, které utvářejí tento specifický trh. Analýzou a porovnáním dat by mělo dojít k nezávislému a objektivnímu popisu současných škol, které jsou „*odlišné*“?

Jsem si plně vědoma limitů práce. Pokud bych měla více času pro výzkum, více bych rozpracovala část týkající se postojů relevantních aktérů v území, což byl můj prvotní záměr. Pro získání uceleného pohledu by pomohlo postupné získávání kvalitativních dat, které by reflektovaly konkrétní postoje klíčových aktérů jako rodičů, zástupců škol, učitelů. A jak se bude měnit struktura těchto škol poté, co dojde ke generační obměně a do systému vzdělávání budou nastupovat potomci současných žáků a absolventů? Budoucnost ukáže.

1 Výzkumné cíle a výzkumné otázky

1.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem diplomové práce je analýza a porovnání oblasti soukromého základního vzdělávání, které je poskytováno v Karlovarském kraji v kontextu vzdělávání a vzdělávací politiky ČR. Dalším cílem je porovnat zvýšenou nabídku a poptávku po soukromém základním vzdělávání v jiných krajích s krajem Karlovarským v kontextu vzdělávání a vzdělávací politiky ČR.

Přestože je diplomová práce zaměřena na vybraný region, a to Karlovarský kraj, je nejdříve nutné se podívat na základní vzdělávání a jeho formování v českém prostředí po roce 1989 širší optikou s akcentem na oblast soukromých škol.

1.2 Výzkumné otázky

Uvedené výzkumné otázky navazují na definovaný cíl práce. Vzhledem k tomu, že v průběhu zpracování práce, došlo k mírnému odklonu od původního záměru práce, jejíž část měla být zaměřena i na výzkum postojů relevantních aktérů v území, byly definovány následující výzkumné otázky:

Jaké typy soukromých škol působí na území Karlovarského kraje?

Jaký byl vývoj v oblasti počtu a struktury soukromých ZŠ v Karlovarském kraji v posledních deseti letech?

Jak se tento vývoj liší od situace v jiných krajích?

Proč se počet a struktura soukromých základních škol zvyšuje?

2 Metodologie

2.2 Výzkumný design

Pro zpracování diplomové práce jsem zvolila případovou studii, která patří mezi základní kvalitativní výzkumné designy. Švaříček a Šedřová vymezují kvalitativní postoj jako: „*Proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu*“ (Švaříček et al., 2007, s. 17) V rámci kvalitativního výzkumu dochází ke sběru dat, kdy nejsou stanoveny základní proměnné, nejsou určeny hypotézy a výzkum není závislý na teorii. Jedná se o hloubkový průzkum definovaného jevu a výzkumník se o něm snaží přinést maximální množství informací. Po pravidelnostech se začíná pátrat až poté, kdy jsou sesbírány informace v dostatečném množství. Podstatou případové studie by měl být příběh, který vypráví o jednom či více případech. Dále uvádějí, že: „*Hypotézy či teorie vzniklé na základě kvalitativního výzkumu není možné zobecňovat. Jsou platné jen pro vzorek, na kterém byla data získána*“ (Švaříček et al., 2007, s. 25)

Jedná se studium jednoho nebo několika případů s cílem porozumění sociálním jevům. V odborné literatuře se setkáváme s různými pohledy a vymezení na případovou studii, jako výzkumnou strategii. Smyslem je porozumění konkrétnímu zkoumanému případu. Pro výzkumníka je klíčový sběr skutečných dat, které se vztahují k objektu výzkumu, tedy případu (Švaříček et al., 2007, s. 97). Předmětem zkoumání v případové studii je případ, kterým je zpravidla konkrétní organizace, osoba, komunita, program, politický postup (Yin, 2014, cit. podle Mareše, s. 115). Podle Hendla „*Jde o detailní studium jednoho případu nebo několika málo případů. Výzkumník sbírá velké množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců*“ (Hendl, 2016, s. 97) Navíc je zmíněno, že případová studie zkoumá konkrétní situaci a podává kompletní popis vztahů. Je možné na ni pohlížet z různých úhlů pohledu. (Hendl, 201

Pro účely práce jsou zkoumány instituce, kterými jsou jednotlivé soukromé školy v kraji. Studii je možné považovat za mnohonásobnou případovou studii, kdy pod jedním případem je sledována jedna identifikovaná škola. Vybrány byly všechny soukromé školy, které k 30. 9. 2023 vykonávali činnost podle evidence v Rejstříku škol a školských zařízení. Mezi charakteristické znaky dle Yina (2003) se jedná o integrovaný systém

s vymezenými prostorovými i časovými hranicemi, zkoumání sociálního jevu v reálném kontextu, pro získání relevantních údajů se využívají všechny dostupné zdroje a metody sběru dat a objekt výzkumu je komplexně analyzován (Yin, 2003, cit. podle Švaříček et al. s. 97 - 98).

Zpracování samotné studie zpravidla tvoří dílčí fáze, kterými jsou (Bassegy, 1999, cit. podle Švaříček a Šedřová, s. 107-108):

- určení výzkumného tématu a definování otázek;
- výběr zkoumaného případu s vymezením metod sběru dat, obě části jsou propojeny;
- definování etických kritérií;
- sběr dat;
- vytvoření výzkumné zprávy.

Každý výzkumný design přináší své klady a zápory. U případové studie se může jednat o následující charakteristiky.

Tabulka 1: Klady a zápory případové studie

KLADY	ZÁPORY
výsledky jsou srozumitelné širšímu spektru zájemců: pro veřejnost, na jejichž profesi je studie zaměřena, nejsou určeny jen pro vědce	výsledky se těžce zobecňují na širší vzorek
zachycují faktory, okolnosti zkoumaných problémů, klíčem k porozumění situace	obtížné provádění techniky ověřování spolehlivost, často stojí na subjektivních interpretacích
zakotvení výsledků v realitě, není zkoumáno to, co se reálně neděje v realitě	sklon ke zkreslení ze strany výzkumníka způsobený zaujatostí
zakotvení výsledků v realitě – není zkoumáno to, co se reálně neděje v realitě	x
poskytují porozumění, vzhled do jiných situací, případů se stejnými či podobnými	x

vlastnostmi	
zpravidla není potřeba výzkumný tým	x
možnost zkoumání případů, kde nad proměnnými není žádná kontrola, výskyt nepředvídatelných jevů, událostí	x

Zdroj: Švaříček et al. (2007, s. 111 - 112). Upraveno autorkou.

2.2 Sběr a analýza dat

Sběr a analýza dat byla provedena prostřednictvím několika metod. V rámci rešerše relevantní literatury, která je využita převážně v teoretické části, jsem čerpala z odborných knih v tištěné i elektronické podobě, odborných článků a relevantních textů. Volba sběru dat se odvíjela od zvoleného tématu práce, kdy se pracovalo s relevantními a platnými strategickými a koncepčními dokumenty na krajské, národní úrovni, zákony¹, odbornou literaturou. Dále se jednalo o sběr statistických dat, výročních zpráv od různých aktérů, jejich výstupy by se mohly týkat soukromého vzdělávání, výroční zprávy škol, hodnotící zprávy České školní inspekce (ČŠI). Klíčovým se stal Rejstřík škol a školských zařízení.

Jak uvádí Mareš: „*Po prvním kole sběru dat obvykle začíná předběžná analýza dat. Badatel si uvědomí, že data nejsou úplná, a pro přemýšlí, co dalšího by bylo vhodné ještě o studovaném případě zjistit*“ (Mareš, 2015, s. 129) Zpravidla přichází další kolo sběru dat a analýza. Situace se může opakovat i několikrát po sobě a do té doby, než je výzkumník spokojen a má dostatečné informace ke zodpovězení na výzkumné otázky. (Mareš, 2015) Tento definovaný proces reflektuje skutečnosti při sběru a analýze dat pro tuto práci.

Analýza dat v případové studii představuje zpracování empirických dat takovým způsobem, že je výzkumník schopen nalézt odpovědi na kladené výzkumné otázky. Analýza a interpretace dat je provázána s tématem a cíli celého výzkumu této, která tvoří podstatnou část této práce, kdy dochází k hodnocení stavu, vývoje a porovnání Karlovarského kraje v mezikrajském srovnání v oblasti soukromého vzdělávání. Získaná data na základě kvalitativní analýzy se od analýzy kvantitativních dat odlišují. V případě kvalitativního přístupu dochází k analýze a interpretaci dat na základě hledání vzájemných

¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Zákon č. 306/1999 Sb. o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením

sémantických vztahů a propojování popisných kategorií do logických celků. (Švaříček et al., 2007, s. 109)

V Rejstříku škol a školských zařízení za pomoci postupné filtrování došlo k získání dat o počtu soukromých škol v Karlovarském kraji. Pro srovnání a postavení kraje v národním srovnání bylo nezbytné postupně projít údaje evidované pro všechny kraje zvlášť. V následující tabulce je možné vidět pozice KVK v celorepublikovém srovnání ve školním roce 2022/23. S podílem 7,27 % se řadí ke krajům s nejvyšší hodnotou. Z celkového počtu krajů včetně hl. města Praha, je na 4. místě z celkem 14 sledovaných regionů. Co se týče % podílů žáků s 2,41 %, rovněž ho tato hodnota řadí do první poloviny. Z mého pohledu se jedná o překvapivé zjištění, a to v kontextu všeobecně známých výsledků nejen v oblasti vzdělávání, kdy se KVK zpravidla nachází na posledních příčkách.

Tabulka 2: Soukromé ZŠ v krajském srovnání ve školním roce 2022/2023

Kraj	Počet ZŠ celkem	Počet žáků celkem	Soukromé školy	Podíl soukromých škol v %	Počet žáků	Podíl žáků v %
Karlovarský	110	26 090	8	7,27	629	2,41
Liberecký	202	43 662	6	2,97	608	1,39
Ústecký	284	77 219	20	7,04	1 959	2,53
Moravskoslezský	448	106 057	24	5,36	1 886	1,78
Plzeňský	226	55 392	12	5,31	1 171	2,11
Středočeský	579	146 836	52	8,98	4 435	3,02
Jihočeský	271	60 616	21	7,75	1 400	2,31
Pardubický	252	49 451	12	4,76	772	1,56
Vysočina	273	47 175	13	4,76	559	1,18
Jihomoravský	491	112 842	30	6,11	2 377	2,11
Královehradecký	272	51 513	16	5,88	1 270	2,47
Hl. m. Praha	291	121 402	56	19,24	6 185	12,00
Olomoucký	300	57 178	16	5,33	1 030	1,80
Zlínský	264	52 305	12	4,55	997	1,91

Zdroj: Vlastní zpracování; MŠMT – rejstřík škol a školských zařízení.

Pro hlubší poznání o soukromých školách v kraji byly blíže a co nejpodrobněji studovány profily jednotlivých identifikovaných škol. Z pohledu kontroly a hodnocení škol byly důležitým zdrojem zprávy České školní inspekce. Dále jsem přistoupila k analýze dokumentů. Mezi klíčové dokumenty, které se staly oporou práce, byly školní vzdělávací

programy jednotlivých škol, výroční zprávy škol, webové stránky škol, výroční zprávy ČSÚ, výroční zprávy, inspekční zprávy ČŠI. Pro doplnění a získání obrazu na téma soukromých škol byly důležitá rovněž média, která hrají poměrně klíčovou roli při zprostředkování a interpretaci informací do veřejného prostoru.

Na počátku výzkumu došlo k prvotnímu identifikování škol. Začala jsem sběrem relevantních dokumentů spojených s předmětem práce a výzkumnými otázkami. Nejprve se jednalo o veřejně dostupné dokumenty jednotlivých škol v podobě výročních zpráv a školních vzdělávacích programů z webových stránek. Následně jsem přistoupila k vyhledávání relevantních zdrojů na krajské a národní úrovni. Klíčové pro mne byly výroční zprávy, školní vzdělávací programy, statistické ročenky, programové a strategické dokumenty. S ohledem na hledání dat v delším časovém rozsahu s přestávkami (od přerušení studia až po rozhodnutí pro návrat), jsem se dostávala do situace, kdy shromážděné podklady a informace jsem musela aktualizovat a vracet se v čase. Postupně jsem se dostala ke zpracování sekundární analýzy dat. Data byla získávána ze statistických ročenek ČSÚ, Rejstříku škol a školských zařízení. Pro potvrzení platnosti dat, bylo rovněž čerpáno z relevantních výročních zpráv, inspekčních zpráv ČŠI.

Data jsem sbírala s několika přestávkami. Následně byly provedeny dílčí analýzy statistický dat. Dále se jednalo o analýzy dostupných informací z profilů škol – webové stránky, sociální sítě jako facebook, instagram, rozhovory zástupců škol v médiích.

3 Teoretická východiska

3.1 Vzdělávání jako veřejný a soukromý statek

Česká republika po roce 1989 prošla procesem transformace ekonomiky. Od centrálně plánovaného systému hospodářství přechází k soukromému podnikání a tržnímu hospodářství. Změna se výrazně promítá rovněž do oblasti vzdělávání. Došlo ke konci centralizovaného systému, což znamenalo konec práva státu zřizovat školy. Naproti tomu nastupuje začátek fragmentace škol veřejných a vznik škol neveřejných, tedy soukromých či církevních (viz kapitola č. 4).

V českém vzdělávacím systému od 90. let min. století je možné sledovat nastupující trend minimalizovat roli státu. Objevují se snahy k prosazování liberalizace systému a začínají se prosazovat nové přístupy a termíny jako nabídka a poptávka, konkurence, trh, soukromé vzdělávání. Poměrně velký důraz byl kladen na autonomii škol, a to z pohledu ekonomického, právního a pedagogického (Kotásek et al., 2004). Snahou nového směřování byly inspirativní zahraniční přístupy vycházející z anglosaského prostředí. Naproti tomu vystupují příznivci, zastánci a konzervativci „tradičního“ vzdělávacího systému. I přes politické střety a střídání vlád levicových a pravicových, se začíná utvářet trh soukromých škol ve všech stupních školské soustavy. Podle Kotáska a kol.: „Zrušení státního monopolu ve vzdělávání v roce 1990 dostaly nezávislé právnícké osoby možnost zřizovat školy“. (Kotásek a kol., s. 47, 2004) Pro rodiče tato skutečnost znamená postupně větší svobodu a volnost při výběru školy.

Otevírají se nové možnosti výběru vzdělávání podle individuálních představ a preferencí. Začíná růst poptávka po nových zahraničních trendech, moderních a inspirativních metodách. Zároveň je to i příležitost pro soukromé školy, nabízet vzdělávání se sílícími se požadavky rodičů, kteří nechtějí klasické či konzervativní přístupy. (Švecová, 2000)

Zakládáním nových škol, tedy škol soukromých a církevních, dochází k rozšiřování nabídky vzdělávání. Doposud silně centralizované školství končí a dochází k přenosu zodpovědnosti na obce a školy (Greger et al., 2015). Jak uvádí Průcha: „Vzdělání se proměňuje – a to v některých svých stránkách naprosto podstatně, ale zároveň si zachovává určité stabilní, v průběhu delšího vývoje univerzální rysy“. (Průcha, 2012, s. 12)

Vzdělávání je službou, na kterou se v ekonomických teoriích pohlíží jako na statek. Statek je definován, jako materiální či nemateriální hodnota, která slouží k uspokojení

lidských potřeb. Kociánová uvádí, že: „Jedním z prvních ekonomů, kdo definoval veřejný statek, byl v roce 1954 P. A. Samuelson“. (Kociánová, 2011, s. 8) Podle Samuelsona: „Jde o komoditu, jejíž užitky mohou být poskytovány všem lidem, aniž by to přinášelo vyšší náklady, než jsou spojeny s jejím poskytováním jedné osobě. Užitky těchto statků jsou nedělitelné a lidé mohou být vyloučeni z toho, aby jich využívali“. (Samuelson, cit. dle Kociánová, 2011, s. 8)

Z pohledu vlastnictví se statky v ekonomii dělí na statky veřejné, soukromé a smíšené (Hořejší et. al 2010). **Veřejný statek** je takový statek, ze kterého všichni mají stejný prospěch, a který je nedělitelný a neumožňuje nikoho vyloučit z jeho využívání. Za **soukromý statek** je považován takový statek, který je spotřebován jedním subjektem, nemůže být zároveň předmětem spotřeby nějakého dalšího subjektu. O **smíšený statek** se jedná v takových případech, kdy dochází ke kombinaci vlastností veřejného a soukromého statku. (Hořejší et. al., 2010, s. 514 - 515, 560)

Z ekonomického pohledu a dle výše uvedených charakteristik je na vzdělávání možné pohlížet jako na statek smíšený. Vnímání školy, jako tržního subjektu, může v části společnosti vyvolávat negativní postoje, kdy je pro ně nepřekročitelné srovnávat školu s firmou. Škola má poskytovat žákům vzdělání pro uplatnění se ve společnosti. Cílem firmy je dosahování zisku. Přestože se jedná o různé subjekty s různými cíli, nacházíme u nich shodující se vlastnosti, mezi které je možné zařadit úspěšnou, vynikající školu, po které je na trhu poptávka. A naopak se najde škola, která nemusí být úspěšná a je ohrožena zánikem. (Světlík, 2009)

3.2 Nabídka a poptávka po vzdělání

V zahraničí se tématu utváření nabídky a poptávky ve vzdělávání věnuje profesor Plank (2005), které je z různých úhlů pohledu zkoumáno v díle „Demand-Sensitive Schooling? Evidence and Issues. Za tvorbou nabídky veřejného vzdělávání je zodpovědnost přenesena na stát s cílem zajistit dostupné, kvalitní a přístupné vzdělávání všem. K jednotnému konsensu států přispěla v roce 1990 Světová konference o vzdělávání pro všechny. Což ve výsledku znamenalo, zajištění „nabídky“ vzdělávání v minimální míře pro všechny. Poptávka po vzdělávání ve veřejných systémech byla tradičně orientována na zlepšování se stávajícího systému, ne však na vznik jiných alternativních a soukromých škol.

V souvislosti s ekonomickou integrací a rozvojem znalostní ekonomiky, se aktéři vzdělávacích politik začaly věnovat více vzdělávací poptávce. V případě veřejného vzdělávacího systému není poptávka problematická, pokud je v souladu s přáním státu a rodičů, potažmo žáků, kteří zpravidla očekávají a vyžadují lepší vzdělávání. Pokud však dojde k nesouladu mezi rodiči a státem, kdy dochází k tomu, že požadavky a očekávání rodičů nejsou v souladu se stanovenými cíli vzdělávání státu, může docházet k odchodu rodičů „z veřejného“ školství i přes zvýšení nákladů domácnosti na vzdělávání. (Fuller a kol. cited dle Plank, 2005)

Trh je místem, kde dochází ke středu nabídku a poptávky. Na obou stranách se nachází různé ekonomicky aktivní subjekty, které jsou na trhu s vlastním motivem a cílem. Je to prostor, kde dochází ke směně statků nebo služeb. Na trhu se setkávají prodávající se spotřebiteli, jejichž cílem je nalézt statek či službu za optimální cenu. Co se týče trhu vzdělávání, je potřeba si uvědomit, že se nejedná o klasicky fungující trh. Je proto potřeba vnímat ho a pohlížet na něj jinou optikou. Od standartního trhu, kde dochází ke směně statků, tj. služeb a zboží, se odlišuje tím, že na trh vstupují tři strany. Zjednodušeně řečeno na trhu působí ve vzájemné souvztažnosti stát, škola a rodiče. Klasický tržní mechanismus je narušen, nejedná se tedy o přímou směnu. **Nabídka** vzdělávání jako služby je velmi specifickým segmentem a výrazně se odlišuje od zboží. Vzdělávání je dlouhodobým procesem, který nedokáže operativně a pružně reagovat na změny v poptávce. (Světlík, 2009)

Charakteristickými znaky jsou dle Světlíka (2009, s. 160 - 161):

- nehmatatelnost a materiálnost;
- nedělitelnost;
- proměnlivost;
- pomíjivost.

Poptávku utvářejí spotřebitelé na trhu. Ukazuje závislost poptávaného množství na ceně. Spotřebitele ovlivňují tři faktory, a to cena, důchod spotřebitele a ceny ostatních statků. Výše důchodu spotřebitele má vliv na kombinaci ceny a statku. Ve školství, v případě základní školy ji tvoří žáci, kteří přijímají a využívají poskytované služby. Ke směně dochází na základě smluvního vztahu mezi školou a rodiči (zákonnými zástupci)

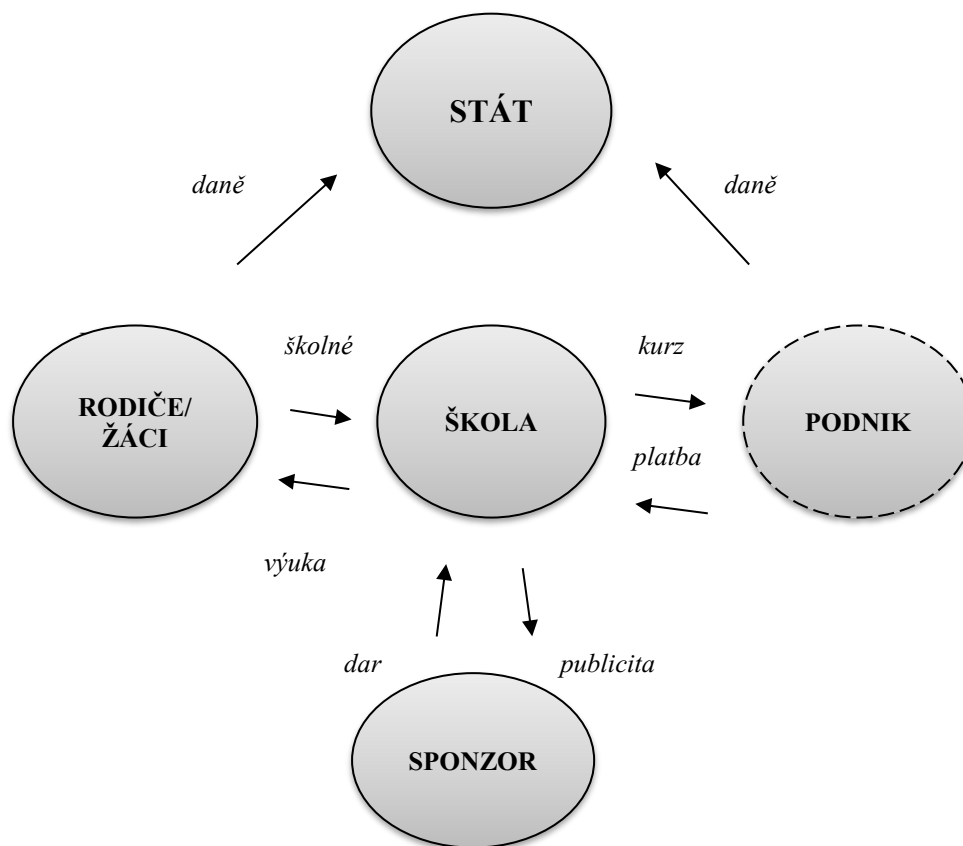
dítěte. Poskytované vzdělávání podle školního vzdělávacího programu představuje směnný proces, který však z velké části hradí stát. Školy, které vstupují na trh, vytváření nabídku s cílem směny služby. Na trhu dochází ke směně, která se realizuje za peníze. (Světlík, 2009)

„Trh vzdělávacích služeb můžeme chápat jako určitou oblast ekonomické reality společnosti, ve které dochází k výměně činností mezi jednotlivými ekonomickými subjekty (škola, domácnost, stát) prostřednictvím směny“. (Světlík, 2009, s. 15)

Stát, potažmo vláda je specifickým subjektem, který není ani na straně nabídky, ani na straně poptávky. Klíčovou roli plní a zastupuje ve financování vzdělávání. Finanční prostředky získané z daní od fyzických a právnických jsou distribuovány přes MŠMT příslušným krajům, které dále finanční prostředky zasílají školám. Základní principy financování jsou představeny v následující kapitole (viz kapitola 4.4). Školy utvářejí nabídku na trhu. Vzdělávací služby poskytují za úplatu v podobě školného, které získává od rodičů a od státu formou dotací. Další aktérem jsou žáci, kteří tzv. spotřebovávají výuku, která se jim poskytuje. Dalším subjektem může být sponzor, jehož role spočívá ve finanční nebo nefinanční podpoře školy. (Světlík, 2009)

Následující grafické znázornění (viz obrázek: 1) ukazuje základní vztahy toku finančních prostředků, které probíhají mezi klíčovými aktéry na specifickém „trhu vzdělávání“.

Obrázek 1: Grafické znázornění vztahů

Zdroj: Světlík (2000, s. 21). Upraveno autorkou.

Proto, aby soukromé školy obstály a uhájily si svou pozici na trhu, hraje svou roli marketingový přístup. Z pohledu marketingu jsou žáci, potažmo rodiče klienty školy a hlavním cílem školy je uspokojování jejich potřeb. **Pro fungování a udržení se školy na trhu jsou klíčovými zákazníky rodiče.** Důležitá je propagace školy, dobrá pověst. Školu v podstatě prodávají žáci a absolventi. Pro soukromou školu, aby obstála na trhu, je klíčovým faktorem kvalita nabídky. (Světlík, 2009) Jak Světlík uvádí: „*Marketing školy je proces řízení, jehož výsledkem je poznání, ovlivňování a v konečné fázi uspokojení potřeb a*

přání zákazníků a klientů školy efektivním způsobem zajišťujícím současně splnění cílů školy.“ (Světlík 2009, s. 19)

Skutečností je, že nabídka soukromého vzdělání ve školách se zvyšuje. Podle ČSÚ (2023) ve školním roce 2022/2023 fungovalo v České republice celkem 298 soukromých základních škol. Z následující tabulky je zřejmé, že počet soukromých škol v každém novém školním roce narůstá. Ve srovnání se školním rokem 2010/2011 nabízelo základní vzdělání 74 škol. Za více jak deset let dochází k výraznému % nárůstu. Statistická data dále ukazují % podíl soukromých škol z celkového počtu fungujících škol.

Tabulka 3: Vývoj základních škol v ČR v letech

Školní rok	Základní školy celkem	Soukromé ZŠ	Podíl soukromých škol v %
2010/11	4085	74	1,81
2011/12	4111	85	2,07
2012/13	4095	91	2,22
2013/14	4095	105	2,56
2014/15	4106	124	3,02
2015/16	4115	145	3,52
2016/17	4140	180	4,35
2017/18	4155	196	4,78
2018/19	4172	215	5,15
2019/20	4192	239	5,70
2020/21	4214	255	6,05
2021/22	4238	279	6,58
2022/23	4261	298	6,99

Zdroj: Vlastní zpracování. MŠMT – rejstřík škol a školských zařízení.

Z výše uvedené tabulky je možné konstatovat, že poptávka rodičů po soukromých školách pokračuje. V posledním desetiletí dochází k pozvolnému nárůstu poptávky po soukromých školách. Rodiče přihlašují své děti k plnění školní docházky do škol, které nejsou veřejnými zřizovateli. Zvýšená poptávka po soukromých základních školách vychází pravděpodobně hlavně od rodičů, kteří mají již zkušenost se soukromou mateřskou školou a způsobem vzdělávání dětí v těchto zařízeních.

4 Vzdělávání v ČR

4.1 Základní vzdělávání

Co je vzdělávání? Jak Průcha uvádí: „vzdělávání je jev, který je rozšířen v nějaké formě ve všech zemích světa“. (Průcha, 2012, s. 21)

Na předškolní vzdělávání a výchovu v rodině navazuje základní vzdělávání, které směřuje žáky k získání potřebných dovedností učení a podněcuje je k nadcházejícímu celoživotnímu vzdělávání. (Školský portál KVK, © 2023). Klíčovým a aktuálně platným dokumentem v oblasti vzdělávací politiky rozvoje vzdělávání v ČR na regionální úrovni je „Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+“, jejímž hlavním cílem je definování priorit a směřování rozvoje školství do roku 2030 (MŠMT, 2020).

Záměrem základního vzdělávání je vést a motivovat žáky ke kreativnímu myšlení, logickému uvažování a řešení adekvátních problémů, aby se stali individuálními, svobodnými a zodpovědnými osobnostmi. Hlavním cílem je též naučit je efektivní komunikaci, spolupráci, ochraně fyzického a duševního zdraví, chránit životní prostředí, ohleduplnosti a tolerantnosti. Nesmí se rovněž zapomínat na přístup k jiným kulturám a duchovním hodnotám, umět rozpoznávat vlastní schopnosti a možnosti a využívat je při rozhodování o své budoucí kariéře a profesním životě. (Školský portál KVK, © 2023)

V České republice platí povinná školní docházka v rozsahu devíti školních let, avšak maximálně do konce školního roku, v němž dosáhne žák sedmnácti let. Zpravidla v šesti letech zahajují děti povinnou školní docházku. Existuje možnost odkladu, kdy dítě může začít později, ale nejpozději do začátku školního roku, ve kterém oslaví osmé narozeniny. Povinná školní docházka se týká jak občanů České republiky, tak občanů jiných členských států Evropské unie s pobytem delším než 90 dní v České republice, a také na další cizince oprávněné k pobytu na území České republiky, kteří mají trvalý nebo přechodný pobyt v délce více jak 90 dnů. Stejně jsou na tom účastníci řízení o udělení mezinárodní ochrany. (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023)

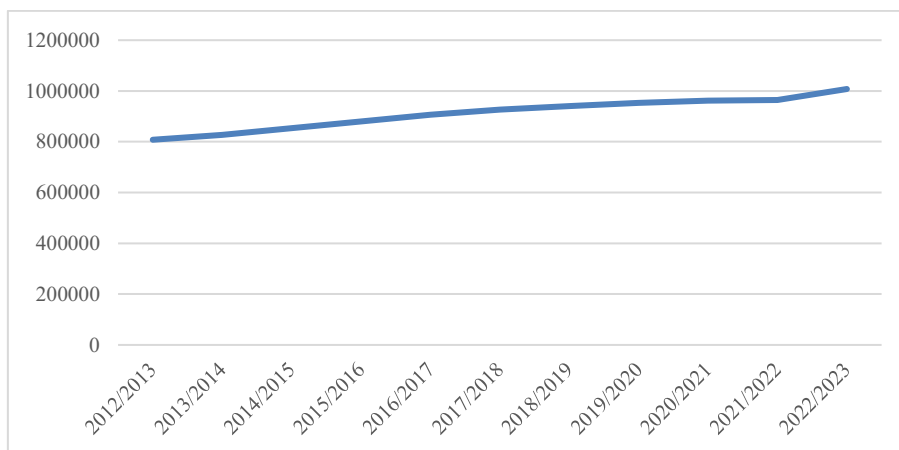
Závaznou školní docházku lze plnit v základní škole, šestiletém nebo osmiletém gymnáziu. Podle školského zákona je možné závaznou školní docházku plnit rovněž ve školách při diplomatickém poslání při zastupitelském úřadu ČR, mezinárodních školách na území ČR nebo v evropské škole v souladu se zákonem. Obligatorní školní docházku lze

splnit i jinými způsoby, jako je individuální vzdělávání mimo pravidelnou školní docházku, zejména u žáků s hlubokým mentálním postižením, podle rozhodnutí krajského úřadu. Základní vzdělávání je rozděleno do dvou stupňů. Na prvním stupni se vzdělávají žáci od prvního do pátého ročníku, na druhém stupni pak od šestého do devátého ročníku. V případě, že v dané lokalitě není možné zřídit všechny ročníky, může být zřízena škola s ročníky prvního stupně. (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023)

Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy je vydán pro veškeré školy závazný dokument nazvaný Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP). Každá škola, která poskytuje základní vzdělávání, poté vytváří svůj vlastní školní vzdělávací program (ŠVP) v souladu s tímto dokumentem. (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023)

Absolvováním vzdělávacího programu základního vzdělání získává žák základní vzdělávání, kterého lze rovněž dosáhnout zdárným ukončením kurzu pro získání základního vzdělání. Pokud žák dokončí vzdělávací program základního vzdělávání na základní škole speciální, získá žák vzdělání (Školský portál KVK, © 2023). V posledních deseti letech došlo k nárůstu počtu žáků nárůst počtu žáků na základních školách. Ve školním roce 2022/2023 byl zaznamenán nárůst o 19,83 % ve srovnání se školním rokem 2012/2013.

Graf 1: Vývoj počtu žáků na základní škole

Zdroj: Vlastní zpracování. ČSÚ, 2023.

Tabulka níže ukazuje vývoj počtu žáků na základních školách ve vybraných letech ve školách v členění podle zřizovatele. U všech typů škol je evidován nárůst počtu žáků. Za posledních deset let k nejvyššímu nárůstu dochází u soukromého zřizovatele, přičemž v roce 2022/2023 se jedná o více jak trojnásobný nárůst v počtu žáků ve srovnání se školním rokem 2012/2013.

Tabulka 4: Počet žáků v základní škole v ČR ve vybraných letech

Zřizovatel	2012/2013	2018/2019	2022/2023
Veřejný	795 210	917 851	974 808
Církev	5 723	7 324	7 692
Soukromý	7 017	15 753	25 278
Celkem	807 950	940 928	1 007 778

Zdroj: Autorka, inspirováno ČSÚa².

4.1.1 Vymezení základní školy

V českém kontextu se koncept základní školy poprvé objevil v roce 1960, kdy byla přijata legislativa o základní devítileté škole (Zákon č. 186/1960 Sb.). Termín „základní“ byl zvolen s cílem poskytnout žákům základní všeobecné vzdělání s důrazem na praktické využití v jejich životech. (Průcha et. al. 2009)

Současný charakter základní školy v České republice je definován v zákoně č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“). Její cíle uvedeny v § 44 následovně : *„Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a přiměřeně řešit problémy, účinně spolupracovat a komunikovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní vůči jiným lidem, kulturám a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém*

² Pozn. nejsou zahrnuti žáci v domácím vzdělávání/víceletá gymnázia

profesním uplatnění“ (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023).

;

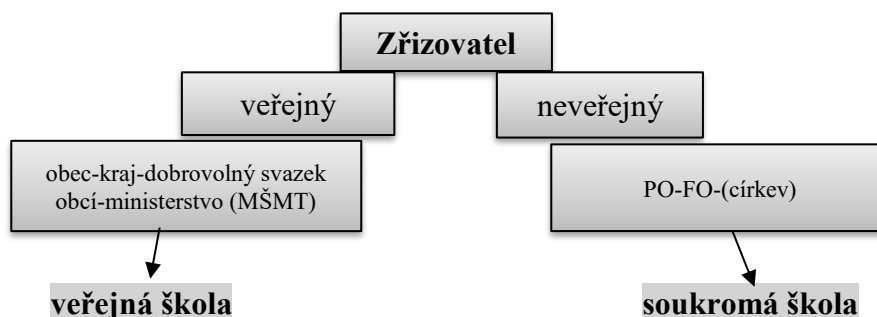
Pokud si přiblížíme školu jako instituci, je nezbytné nejprve vymezit, co vše si pod pojmem základní škola představit. Představa se určitě bude lišit od toho, kdo ji bude popisovat – odborník, učitel, rodič, žák. Jak uvádí Walterová: „*Každý si nese v sobě svůj obraz školy*“. (Walterová, 2004, s. 19) Škola je: „*Všeobecně vzdělávací institucí, která zabezpečuje povinnou školní docházku*“. (Průcha et al., 2013, s. 378) Tato povinnost je stanovena ve školském zákoně v § 36 týkajícím se plnění školní docházky, která se vztahuje na děti od šesti let po dobu devíti let. Povinnost docházky do školy je aplikovatelná na všechny děti v České republice a také na děti z ostatních zemí Evropské unie, které pobývají v České republice déle než 90 dnů. Základní škola představuje nejčastější typ vzdělávacího zařízení v rámci místního školství. (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023) Podle Průchy et al. (2013) je škola v životě každého z nás tedy něco vysoce důležitého, o čem se každodenně v různých souvislostech píše a hovoří v rodinách, médiích. Uvádí řadu významů, které se pod pojmem škola označují. Může se jednat o školu jako budovu, o životní etapu strávenou v budově, může jít o skupinu žáků a jejich učitelů, může to být umělecký nebo vědecký směr, či se může jednat o zastřešující výraz pro vzdělávací systém (Průcha et al, 2013, s. 297).

4.1.2 Typy základních škol

V ČR existují různé typy základní škol. Podle Průchy et al. (2013) vyplývá, že s pojmem soukromá základní škola se setkáváme, v případě členění základních škol podle zřizovatele. Školy se dělí na státní, tj. veřejné. Zřizovatelem je veřejný státní subjekt. V převážné většině je jím obec, dále jím může být kraj, MŠMT či dobrovolný svazek obcí. V těchto případech je škola většinou zřízena v právní formě příspěvkové organizace. A na základní školy nestátní, tj. neveřejné. Jedná se o školy soukromé, případně církevní. Za soukromou školu považována ta, kterou zřídí a provozuje jiný subjekt než stát. Nejčastěji zřizují soukromé školy právnické nebo fyzické osoby (tamtéž). Fungování a založení škol jde blíže specifikováno v kapitole 4.2.

Níže uvedený obrázek zjednodušeně představuje základní typologii systému základních škol v ČR. Soukromé školy jsou součástí školské soustavy. Nejsou tzv. mimo systém a jsou rovnocenném postavení jako školy veřejné. Pro účely práce je uváděno jen označení soukromá škola³.

Obrázek 2: Typy škol dle zřizovatele

Zdroj: Autorka, inspirováno Průcha (1996, s. 14)

4.1.3 Alternativní nebo inovativní škola?

Co se týče dalšího označení škol, setkáváme se nejčastěji s přívlastky alternativní nebo inovativní škola. Pravděpodobně každý z nás se více či méně s tímto označením škol setkal. Je možné jednoznačné přiřazení typově dle členění dle uvedeného znázornění v předchozí podkapitole (viz obrázek 3). S největší pravděpodobností si pod tímto označením představíme školu soukromou. Alternativní a inovativní školy však mohou být i školy veřejné. Automaticky to neznamenaá, že soukromá škola je alternativní nebo inovativní (Průcha, 1996, s. 14). Přiřazení není tak jednoznačné.

³ Zákon č. 561/2004 Sb. uvádí rozlišuje školy podle zřizovatele. Jedná se o používání pojmů veřejná a neveřejná škola. Rejstřík škol a školských zařízení uvádí pojem privátní sektor.

Dostupná literatura uvádí pojmy jak alternativní, tak inovativní škola. Pokud se hovoří či píše o alternativních školách, jsou často spojovány se školami, které se odlišují od hlavního proudu vzdělávání. Jedná se o všechny fungující školy a nelze je spojovat pouze s určitým typem škol, jak již bylo výše uvedeno. Odlišovat se od hlavního mohou rovněž školy veřejné (Průcha et al. 2013, s. 16). Podle definice Průchy se jedná o: „*Synonymický ekvivalent k jiným pojmům, jako je volná škola, otevřená škola, nezávislá škola, netradiční škola, soukromá škola*“. (Průcha, 1996, s. 11)

Inovativní škola je označení pro školy, které zavádějí a uplatňují inovace ve vzdělávacím procesu, tzn. odlišnosti od standartního obsahu vzdělávání, hodnocení žáků, formy učení. Ačkoli termín „inovativní“ není jasně určen, velká míra podobnosti se nachází s termínem „alternativní“. „*Alternativnost se zakládá na dlouhodobých a zásadnějších koncepcích vzdělávání, inovativnost se vztahuje na dílčí a časově omezenější změny a úpravy*“. (Průcha et al., 2013, s. 105)

Na alternativní vzdělávání je možné pohlížet jako na vzdělávání, které se odlišuje od běžného či klasického svými cíli, formou a obsahem vzdělávání. Alternativní školy tvoří školy, jejichž vznik je spojen s různými pedagogickými teoriemi a hnutími. Jedná se o tzv. reformní školy, které začaly vznikat v zahraničí v první polovině minulého století. Za vznikem těchto škol stojí snahy o změnu a vylepšování stávajícího stavu. Z pohledu Průchy (1996) se alternativní vzdělávání odlišuje od běžného či klasického svými cíli, formou a obsahem vzdělávání. Dále je potřeba přemýšlet nad funkcemi těchto škol (Průcha, 1996).

Tabulka: 5 Funkce alternativních škol

Funkce	Charakteristika
Kompenzační	Nahrazuje nedostatky veřejného školství, uspokojuje potřeby, které nemohou školy veřejné zajistit.
Diverzifikační	Zajišťuje pluralitu vzdělávání.
Inovační	Nejdůležitější, je spojena s organizací: a) vzdělávacího procesu - např. nestandardní metoda výuky, způsob komunikace, b) obsahu vzdělávání – nestandardní vyučovací předměty, způsoby prezentace.

Zdroj: Autorka, inspirováno Průcha (1996, s. 19 - 20).

Typy alternativních škol (Průcha, 1996)

- Klasické reformní: Montessori, Waldorfská, Freinetova, Jenská, Daltonská
- Moderní alternativy: Začít spolu, Zdravá škola, Škola hrou aj.
- Církevní

Z výše uvedených jsou blíže přiblíženy ty, které lze v českém prostředí považovat za nejznámější. Jedná se o stručnou charakteristiku klasických reformních škol a vybraných moderních alternativ dle uvedené členění. Cílem přiblížit historii a základní principy fungování těchto škol.

Montessori školy fungují dle principů italské lékařky a pedagožky Marie Montessori (1870 - 1952), která založila v roce 1907 v Římě první „Dům dětí“. Důraz je kladen na individuální přístup. S ohledem na principy, které její pedagogika rozvíjela a ze kterých vycházela, byla její koncepce zařazena mezi pedocentristicky⁴ orientované koncepce. Úlohou učitelů je vytvářet takového prostředí, kde se děti přirozeně rozvíjejí bez zásahu dospělých. Školy jsou rozšířeny po celém světě. V roce 1929 vzniká mezinárodní společnost AMI⁵, která je podporovatelem tohoto hnutí. V Evropě je nejvíce základní a středních škol zastoupeno v Německu a Holandsku. V průběhu 20. století dochází k rozšíření celém světě. S ohledem na působení Marie Montessori v řadě zemích, je tento typ nejvíce rozšířeným programem na poli vzdělávání po celém světě. Také v ČR získávají tyto školy prostor a upevňují si svou pozici. (Průcha 1996, s. 22-31; Alternativní školy)

K dalším známým reformním školám patří **školy Waldorfské**. Zakladatelem První waldorfskou školu založil pedagog Rudolf Steiner (1861-1925) z Rakouska. Učení je inspirováno koncepcí antroposofie⁶. Jedná se o výchovný a vzdělávací systém, který má své specifické výchovné organizační prvky. Pro tyto školy je charakteristická výuka v epochách, spolupráce před soutěžením, slovní hodnocení, předmět eurytmie, řízení školy tzv. kolegiem. Od rodičů se očekává účast na aktivitách a práci školy. Školy jsou rozšířené po celém světě, rovněž v ČR našli své klienty o základní a předškolní vzdělávání. Za

---

⁴ Pedocentrismus je pedagogický směr z počátku 20. století, vzdělávání je podřízeno zájmům a potřebám dítěte (Alternativní školy).

⁵ AMI = Association Montessori Internationale (Průcha, 1996)

⁶ Antroposofii se rozumí duchovní věda, na základě které je člověk tvořen tělem, duší a duchem je duchovní (Alternativní školy, Průcha 1996).

pozornost stojí také **školy Daltonské**⁷. Za konceptem stojí americká pedagožka Helen Parkhurstová (1887-1959), která spolupracovala s M. Montessoriovou a čerpala od ní poznatky pro založení vlastní školy v roce 1919. Důraz je kladen na organizaci práce ve třídě, respektování tempa dětí v učení s vlastní volbou z předložené nabídky učení, spolupráci, dodržování pravidel, zodpovědnost, vlastní rozhodnutí. Tento typ škol je rozšířen nejvíce v Holandsku. Jednu z dalších alternativ představuje **koncept Jenského školy**, za kterým stojí německý pedagog Peter Petersen (1884 – 1952). Představuje novou školu jako učení ve společenství, kde jsou zrušeny ročníky a jsou vytvořeny skupiny žáků podle věku. Důraz je kladen na posílení spolupráce mladších a starších dětí, práci v denních, týdenních plánech, v kruhu. Školy dle Jenského plánu si našly své místo v Německu, Holandsku, Belgii. Poslední reformní školou je **Freinetovská škola**, kterou založil francouzský pedagog Célestin Freinet (1896 – 1966). Jako představitel myšlenky pracovních škol. Důraz je kladen na zdraví, aktivitu žáka, využívání vzdělávacích možností dle individuálního plánu, práce s materiálem, práce v dílnách, zkoumání, experimentování. Největším zástupcem těchto škol je Francie. (Průcha 1996, s. 22-31; Alternativní školy)

K moderním alternativám řadíme vzdělávací program „**Začít spolu**“⁸, který se realizuje v základních školách se souhlasem MŠMT. Po roce 2004 po kurikulární reformě byly principy programu zahrnuty do vzdělávacích programů základních škol. Staví na principech individuálního přístupu, integrovaného učení hrou, integraci žáků s individuálními potřebami, aktivní účasti rodičů, multikulturního vzdělávání. (Začít spolu, 2023) Nový konceptem, který vstoupil do českého prostředí, je „**Škola můj projekt**“, který se zaměřuje na tři klíčové otázky. Z konceptu vyplývá, že jde se jedná o: „*Kde je hranice mezi svobodou a řízením?*“ *Tento přístup vychází z důležitosti svobody pro všechny zúčastněné. Druhá otázka zní: „Jaká je hranice mezi školou jako institucí a okolním světem?“ Podstatou je motivovat děti běžnými životními situacemi, které je inspirují k učení. Svět okolo nás nabízí mnoho zajímavých podnětů, které podněcují touhu dětí po poznání. A poslední otázka se týká toho, „Kdy by se výchova a vzdělávání měly zaměřit na aktuální zážitky a kdy na budoucnost dítěte?“ Důraz je především kladen na*

---

⁷ Název podle města Dalton v Massachusetts, USA

⁸ Pod mezinárodním označením Step by Step byl u zrodu Open Society Foundations v USA, který poskytl finanční prostředky na vzdělávání a na podporu rozvoje občanské společnosti se státech „bývalého východního bloku“ (Začít spolu).

zodpovědnost za okolní svět, respekt k individuálním potřebám každého jedince a odpovědnost za vlastní učení a mezilidské vztahy“. (Škola Můj Projekt, © 2021)

Co se týče KVK je možné konstatovat, že z uvedených pěti typů reformních škol se dva z nich nachází v tomto regionu. Jde o školy Waldorfské a Montessori. Zastoupeny jsou rovněž moderní alternativy. Podrobněji jsou představeny v kapitole 7 a 8.

4.3 Legislativní úprava a založení soukromých škol

Obecně závazným právním předpisem v ČR, který upravuje vzdělávání je **Zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Zákon upravuje základní práva a povinnosti subjektů ve vzdělávání, kterými jsou jak fyzické, tak právnické osoby. Zároveň vymezuje postavení a působnost orgánů státní správy a samosprávy. (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023) Jde o právní normu, která je platná a závazná pro všechny subjekty, které jsou součástí vzdělávací soustavy a vykonávají činnost škol bez ohledu na to, zda se jedná o veřejného či soukromého zřizovatele (viz kapitola 4.2, obrázek 2). V § 8 školského zákona jsou jmenovány všechny subjekty, kteří mohou zřizovat školy. Označení „soukromá“ škola ve školském zákoně není definována. V § 123, odst. 1 je uvedena pouze skutečnost, že v případě vzdělávání, které není poskytováno veřejnými školami, je možné ho poskytovat za protiplatbu, která představuje příjem škol soukromých. (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023)

Ve školském zákoně se nachází sekce věnovaná školskému rejstříku, který se skládá ze dvou částí. Jedna představuje rejstřík škol a školských zařízení a druhá představuje rejstřík právnických osob v oblasti školství. Jedná se o veřejně přístupný seznam umožňující vyhledávání základních informací o všech školách a školských zařízeních v rámci školního systému. Má funkci statistickou, kontrolní, evidenční a určuje pravidla spojená se zápisem nebo výmazem soukromých škol (MŠMT, 2024). Jak již bylo uvedeno v kapitole 2, pro účely práce byl jedním z hlavních klíčových zdrojů pro získání dat o soukromých školách pro vzájemné srovnání krajů ČR. Aby soukromá škola mohla vykonávat svou činnost, zápis ve školském rejstříku je pro ni podmínkou. Evidence je zároveň klíčová pro získávání dotací ze státního rozpočtu (Eurydice, 2023).

Školský zákon dále stanovuje podmínky financování škol. V § 160, odst. 2 se jedná ustanovení k využití finančních prostředků právnickými nebo fyzickými osobami (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023). Soukromým školám tímto vzniká nárok na finanční příspěvek formou dotace ze státního rozpočtu, potažmo územně samosprávného celku.

Další právním normou, která je důležitá pro soukromé školy je **Zákon č. 306/1999 Sb.** o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením. Rozhoduje o přidělování dotací právnickým osobám, které provozují školy a jsou zapsány v školském rejstříku, avšak nejsou veřejnými školami (Zákon č. 306/1999 Sb.) **Listina základních práv a svobod** (2/1993 Sb.), jako významný předpis, jenž deklaruje a vztah mezi státem a občanem ČR v čl. 33, odst. 1 a 2 uvádí právo na vzdělanost pro každého jedince, povinnou školní docházku v délce stanovené zákonem a právo na bezplatné vzdělání, v odst. 3 vymezuje „zřizovat jiné školy než státní“, tedy školy neveřejné a dále uvádí, že: „*Na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu*“. (Listina základních práv a svobod ze dne 16. 12. 1992)

Pokud se podíváme na proces vzniku školy zjistíme, že založení školy je v podstatě stejný pro všechny subjekty, bez ohledu na to, zda se jedná o školu soukromou či veřejnou⁹. V první řadě musí dojít ke vzniku právnické osoby. V případě soukromých škol se jedná o vznik právnické osoby podle **Zákona č. 90/2012 Sb.**, o obchodních korporacích¹⁰, který relevantním subjektům nabízí možnost výběru právní subjektivity v podobě společnosti, a to s ručením omezeným, veřejné obchodní společnosti či akciové společnosti¹¹. Soukromá škola může být rovněž založena formou školské právnické osoby dle školského zákona. (EURYDICE, 2023)

Co se týče právní subjektivity soukromých škol v KVK dominuje společnost s ručením omezeným (s.r.o.), před školskou právnickou osobou a obecně prospěšnou společností (více viz kapitola 7).

---

⁹ V případě založení veřejné školy jde zpravidla o právní formu příspěvková organizace (dle Zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, školské právnické osoby dle Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ústavu dle Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁰ Pod úplným názvem Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

¹¹ dále upravuje podmínky pro komanditní společnost nebo družstvo.

Po ustanovení právnické osoby, následuje další krok, a to zápis školy do školského rejstříku. Žádost musí být podána u příslušného krajského úřadu, kde bude konkrétní škola vykonávat svou činnost. K žádosti musí být doloženy povinné náležitosti stanovené MŠMT, které jsou uveřejněny v „Informaci o postupu založení nové školy“ (MŠMT, 2023). Jednou z povinných příloh o zápis, kterou musí žadatel předložit, je stanovisko obce, kde bude soukromá škola působit. Zajímavou skutečností je, že stanovisko vydané obcí nemusí být vždy kladné. I přes vydání negativního stanoviska, může právnická osoba podat žádost o zápis do školského rejstříku a není tedy plně navázáno na konečné rozhodnutí o zápis do školského rejstříku. (MŠMT, 2023, s. 8)

4.4 Financování soukromých škol

Pro fungování samotných škol je důležitá a klíčová oblast financování. V České republice se u škol soukromých uplatňuje princip kombinovaného financování. Škola získává zpravidla zdroje jak z veřejných zdrojů, tak ze zdrojů neveřejných¹². Proto, aby soukromá škola mohla čerpat státní dotace, musí být poskytované vzdělání potvrzeno státem, a to zápisem ve školském rejstříku MŠMT. (Eurydice, 2023)

Rozpočet školy na příjmové stránce tvoří dotace¹³ získané ze státního rozpočtu, prostřednictvím příslušného krajského úřadu. Dotace ze státního rozpočtu získávají školy prostřednictvím příslušného územně samosprávného celku, tj. kraje. Finanční prostředky jsou poskytovány škole na základě smlouvy, která se uzavírá na příslušný školní rok s krajským úřadem. Z poskytnuté dotace lze hradit neinvestiční přímé náklady, které souvisejí se vzděláváním a běžnými provozními náklady, což znamená, že ze státního rozpočtu jsou financovány přímé náklady na vzdělávání. Další náklady jsou pokryty ze školného. Investiční výdaje jsou hrazeny z rozpočtu a z jiných zdrojů zřizovatele. (Eurydice, 2023)

---

¹² Jedná se o školy zapsané v Rejstříku škol a školských zařízení, pokud škola není zapsána financování je čistě jen z neveřejných zdrojů.

¹³ Výše dotace je součinem skutečného počtu žáka a % podílu normativu na jednoho žáka na základě uzavřené smlouvy s krajským úřadem, výše finančních prostředků je čtvrtletně poskytována z MŠMT krajským úřadům, které přerozdělují školám příslušnou výši formou zálohové platby. Normativy, tj. dotace, na jednoho žáka se upravují na každý školní rok, vývoj zpravidla reflektuje vývoj rozpočtu veřejných škol (Eurydice, 2023).

Vzor veřejnoprávní smlouvy o poskytnutí dotace tvoří přílohu této práce. Jedná se o smlouvu v anonymizované podobě, která je uzavírána mezi KVK a příslušnou školou (příloha č. 1 a č. 2). Upravuje vzájemný vztah mezi žadatelem a poskytovatelem dotace.

Tabulka 6: Financování soukromých ZŠ

Dotace	Kritéria pro poskytnutí
základní výše 60 %	<p>Nárok na základní výši dotace vzniká po splnění stanovených podmínek, jedná se o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zápis do školského rejstříku; • poskytování výročních zpráv o činnosti a hospodaření školy; • v případě poskytnutí v předchozím školním roce musí být předloženo vyúčtování dotace za toto.
zvýšená výše 100 %	<p>Nárok na zvýšenou výši vzniká v případě, že je poskytnuta základní výše dotace min. jeden rok s tím, že:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poslední hodnocení ČŠI je s min. průměrným hodnocením; • škola je školskou právnickou osobou, nebo obecně prospěšnou společností; v případě, že má jinou právní subjektivitu, tj. např. společnost s ručením omezeným – musí se zavázat, že zisk bude vkládat na běžný provoz školy a vzdělávání.

Zdroj: Autorka, inspirováno Eurydice, 2023.

Z výše nastíněného principu poskytování finančních prostředků a jejich výše formou dotací. V případě, že škola chce dosáhnout na dotaci ve zvýšené výši¹⁴ za podmínek stanovených MŠMT, musí v této fázi prokázat, že poskytuje a dosahuje nejen kvalitního vzdělávání dle hodnocení ČŠI, ale zároveň nesmí případný zisk ze své činnosti využít jinak, než že ho vloží do provozu školy. Z těchto skutečností vycházejí soukromé školy jako subjekty, je možné konstatovat, že u nich platí pravidlo, že výše finančních prostředků je závislé a odvíjí se na hodnocení kvality konkrétní školy. Ve srovnání se školami veřejnými, se takovéto pravidlo neuplatňuje. (Eurydice, 2023)

¹⁴ Jedná se o tzv. normativy dané MŠMT = objem neinvestičních výdajů, mzdových prostředků a zákonných odvodů připadajících na jednoho žáka ve srovnatelném oboru vzdělání a formě vzdělávání ve škole veřejné.

5 Přehled literatury

Co znamenají soukromé školy pro systém veřejného vzdělávání? Pokud si klademe otázku, jaké postavení základních soukromých škol a proč v posledním desetiletí byl zaznamenán jejich nárůst, nabízí se řada odpovědí. Jsou doplňkem k veřejným školám, nabízí nadstandartní služby či plní přání rodičů. Dochází ke změně v prostředí poskytování základního vzdělávání, kdy soukromé subjekty přebírají roli veřejného poskytovatele vzdělávání a plní roli státu, tedy zřizovatele. Jak velký prostor je věnován tématice soukromého základního vzdělávání? Co se týče knižních zdrojů, tak se nejedná o oblast bohatou na odbornou literaturu. V českém prostředí, při systematickém hledání především v digitálním prostoru zjistíme, že nalezneme zajímavá zjištění v podobě článků, příspěvků, výzkumů, analýz různých aktérů a odborníků (Straková 2015, Simonová 2017, Jarkovská 2018, Feřtek 2019). Tématu se v různých kontextech věnují kvalifikační práce (např. Cabalková, 2018, Smith Slámová, 2023) zaměřené na soukromé školy a jejich vznik v rámci ČR, rodiče jako aktéry, kteří kladou důraz na výběr školy.

5.1 Ohrožení rovného přístupu

Jsou soukromé školy hrozbou? Zajímavý pohled vnáší do veřejného prostoru studie „*Ohrožují soukromé školy rovný přístup ke vzdělávání v České republice?*“ reflektuje události spojené s nárůstem zájmu rodičů o neveřejné základní školy a postojích MŠMT k dané situaci. Dokument obsahuje řadu argumentací s odkazy na postoje aktérů na soukromé školy.

Audit vzdělávacího systému v ČR: rizika a příležitosti (2018) poukazuje na postoj MŠMT v pokračování restriktivního postoje k zakládání soukromých škol, který od roku 2016 prosakuje do veřejného prostoru a začíná se medializovat, a to i přesto, že počet žáků v soukromém vzdělávání v roce 2017 vyšší než 2 %. (EDUin, 2019)

Audit vzdělávacího systému v ČR 2019 informuje o sporu mezi částí rodičů a veřejným vzděláváním, kteří ve větší míře mají zájem a hledání alternativy ve vzdělávání mimo veřejný vzdělávací systém. Reflektuje postoje MŠMT, které se nestaví přívětivě ke vzniku dalších soukromých škol vzhledem k ustanovení uvedených v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019 - 2023. (EDUin, 2020, s. 32- 33)

5.2 Strategické a koncepční dokumenty

V této části se jedná se o výčet klíčových veřejných dokumentů vzdělávací politiky jak na národní, tak regionální krajské úrovni. V souladu s předmětem práce se jedná o dokumenty KVK.

Národní úroveň

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ je klíčovým strategickým dokumentem rozvoje vzdělávací soustavy ČR, jehož cílem je modernizace vzdělávacího systému v regionálním školství, zájmového a neformálního vzdělávání, navazuje na Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020. (MŠMT, 2020)

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019 - 2023 ve vazbě na soukromé školy je důležitá část, ve které se přímo neříká, že nebude povolovat vznik soukromých škol, ale stanovuje podmínky, za kterých nebude povolovat navyšování kapacit nespádových základních škol. Nespádovými školami jsou většinou právě i soukromé školy, které mají zpravidla nastaveny vlastní podmínky pro přijetí dětí do základního vzdělávání. Uvádí, že: *„Navyšování kapacit nespádových základních škol, další místa poskytovaného vzdělávání, případně nové nespádové základní školy budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány pouze: a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových základních škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, b) pouze v lokalitách, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více než 1 % kapacit škol spádových vedených v rejstříku k 31. 8., který předchází roku, v němž má být rozhodováno o zápisu do rejstříku škol a školských zařízení“.* (MŠMT, 2019, s. 25)

Dlouhodobý záměr vzdělávání České republiky 2023 – 2027 je implementační dokument Strategie 2030+, který uvádí základní cíle a tendence vzdělávací politiky na dané období, uvádí opatření na národní úrovni pro konkrétní řešení na krajské úrovni. Dne 20. 12. 2023 byl schválen Vládou ČR. (EDU.cz, 2023)

Regionální úroveň

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2020-2024 je strategickým dokumentem pro posilování vzdělávacího systému v regionu, který je v souladu se „*Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2020*“ a s „*Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2019 – 2023*“. (Školský portál KVK, © 2023)

Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji pravidelně vyhodnocují a reflektují změny v oblasti vzdělávání v kraji, předkládají informace o všech mateřských, základních a středních školách a školských zařízeních. Komplexně reflektují dílčí oblasti vzdělávání zaměřené na pedagogické pracovníky, školy včetně srovnávání statistických dat, financování a vyhodnocování cílů a opatření z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy KVK 2022-2024 (Školský portál KVK, © 2023).

Program rozvoje Karlovarského kraje (2021 - 2027, PRKK 21+) představuje střednědobý strategický plán, který vychází z poznatků o regionu, sociálních podmínkách a trendech v rámci EU a ČR. Jsou v něm definovány základní strategické cíle rozvoje oblasti KVK a formuluje opatření a aktivity pro jejich dosažení. Tento klíčový strategický dokument slouží jako základ pro rozhodování o vhodných projektech a aktivitách a jejich případné realizaci s finanční či nefinanční podporou kraje (Karlovarský kraj, © 2023).

6 Vybrané poznatky a diskuse o soukromých školách

Tato část otevírá téma a představuje postoje některých aktérů, kteří na problematiku fenomén soukromého vzdělávání upozorňují a vyjadřují se k tématu.

6.1 Mediální obraz v roce 2017

Do výrazného popředí médií a diskuze se soukromé školy dostávají se zahájením školního roku 2016/2017, kdy MŠMT uveřejňuje informaci o tom, že do školského rejstříku se chce zapsat více jak čtyřicet neveřejných základních škol. A následně v roce 2017 média začala upozorňovat na skutečnost, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy začíná mít rezervovaný přístup k vyhodnocování žádostí o zápis nových subjektů do školského rejstříku. S touto nepříznivou skutečností byla spojována tehdejší ministryně školství Kateřina Valachová (ČSSD). Situace byla taková, že na začátku roku 2017 docházelo k tomu, že řada žádostí se záměrem otevřít soukromou základní školu byla zamítnuta. Za tímto přístupem je možné sledovat zdrženlivý přístup k soukromému vzdělávání. (EDUin, 2019)

V návaznosti na to, je vydána tisková zpráva „**Chceme kvalitní veřejné školy. Soukromé jsou dobrý doplněk (MŠMT)**“ ve které se ministerstvo snaží vysvětlit a vyvrátit skutečnost, že by bylo proti povolování soukromých škol a jejich zápisu do rejstříku škol a školských zařízení. Uvádí se v ní, že: „*MŠMT odmítá informace o rozhodnutí nepovolovat další žádosti soukromých zařízení do rejstříku škol. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy rozhoduje o vzniku nových škol výlučně na základě školského zákona, kde jsou stanovena kritéria, podle kterých se žádost posuzuje. Jedním z kritérií je nesoulad s Dlouhodobým záměrem vzdělávání České republiky nebo příslušného kraje; jejich součástí je i posuzování dostatečných kapacit škol stejného stupně a zaměření v regionu. Stanovisko ke vzniku nové školy poskytuje ministerstvu dle zákona i krajský úřad. Naplněnost škol a hustota stávající sítě škol jsou tedy jen jedním z kritérií, která se berou v úvahu.*“ (MŠMT, 2017)

6.2 Postoje rodičů

Výzkum rodičovské spokojenosti „**Postoje rodičů ke vzdělávání v ČR a k učitelské profesi**“ z roku 2020 prezentuje výsledky výzkumu za období 2009 - 2019, jak rodiče vnímají např. úroveň základní školství, cíle vzdělávání, reformy ve školství, nerovnosti atd. V kontextu tématu diplomové práce zajímavé zjištění vychází z části věnované výběru školy. Zhruba 1/3 rodičů řeší výběr základní školy. Tito rodiče přistupují k cílené volbě a neřeší spádovost. Jedná se především o rodiče vysokoškolsky vzdělané, s vyššími příjmy. Důležitým faktem je, že z této skupiny rodičů se jich 50 % rozhodne pro spádovou školu. Částečně můžeme předpokládat, že svou volbu cílí právě na soukromé základní školy, případně na jiné výběrové veřejné školy. (Prokop et al., 2020, s. 8) Na stav českého školství upozorňuje publicista Feřtek (2019), který reflektuje chování relevantních odborníků v oblasti vzdělávání. Svými úvahami a myšlenkami přinášejí nové možnosti a změn, jak by se mohlo české školství postupně proměňovat. Rovněž poukazuje na chování a přání rodičů, kteří se zajímají o vzdělávání. Jeho podoba jim není lhostejná a přejí si změny ve školách. V případě, že nespokojenost rodičů přetrvává, dochází mnohdy k tomu, že veřejné školství opouští. Takováto situace je příležitostí pro podnikatelské subjekty. V oblasti školství se jim otevírá prostor, kde mohou realizovat vlastní podnikatelské záměry. V oblasti vzdělávání se častěji setkáváme s tím, že ze strany rodičů dochází ke změně chování tím, že jsou více slyšet. Podle Feřteka (2019) se snaží:

- zpochybňovat legitimnost povinné školní docházky v rámci demokratického systému, tuto povinnost vnímají jako násilný akt s cílem jejich snah je učinit ji na dobrovolné bázi a v zákoně vymezit jen povinné vzdělávání, bez ohledu na to, kde a jakým způsobem ho žák dosáhne,
- legalizovat svobodné školy typu Summerhill, Sudbury Schools, jejichž základní filozofií je svoboda, důvěra, vzájemná úcta, zodpovědnost, demokracie a kde je všechna výuka založena čistě na dobrovolnosti,
- vyhledávat a zapisovat děti do alternativních, inovativních škol, které budou v souladu s výchovnou koncepcí rodiny a jejich životní filozofií,
- využívat institut individuálního vzdělávání, podle zákona určen pro odůvodněné případy, učit děti doma, případně ve skupinách.

Dále se zmiňuje, že: „*Škola definitivně ztratila monopol na vzdělávání*“. (Feřtek (2019, s. 35) Existuje tedy určitá pravděpodobnost, že rychlý rozvoj a nástup internetu

způsobil ztrátu monopolu školy, jako klíčového zdroje informací, zajímavostí, studijních podkladů a materiálů pro vzdělávání. S ohledem na rychlý nástup digitalizace je potřeba pracovat s faktem, že tato situace představuje pro školy určitou míru nebezpečí a ohrožení. Najednou je tu nutnost obhajovat smysluplnost školní látky a žáci na druhém stupni základní školy často trpí v těchto podmínkách pocitem ztráty času a nepochopení. (Feřtek, 2019, s. 34 - 36)

Škola je nenahraditelná, má klíčovou roli při spojování společnosti bez ohledu na sociální rozdíly (Feřtek, 2019, s. 79). Souhlasím s tím, že se u části rodičů ukazuje jakási nespokojenost s úrovní a kvalitou veřejných škol. Hledají pak jiné alternativy, kterými mohou být soukromé školy a které budou v souladu s jejich očekáváními. Soukromé školy většinou nabízejí rodinné prostředí, menší počet dětí ve třídě, který umožňuje individuální přístup, nabídku alternativních, inovativních metod ve výuce, odlišnost organizace výuky, jako vyučování v blocích, projektové vyučování, slovní hodnocení, rozšířenou výuku cizího jazyka (ČŠI, 2024).

Podrobněji se typologii rodičů věnuje autorka Simonová (2015), a to z hlediska rozvoje dětí po sociální, individuální stránce a očekávaného přínosu vzdělávání pro dítě a společnost. Dále se zaměřuje na faktory, které hrají důležitou roli při výběru základní školy. Co se týče další skupiny rodičů, nachází se mezi nimi ta část, jejichž ambicí není měnit podobu školního vzdělávání. Chtějí školu takovou, jakou sami zažili před více jak dvaceti lety. Tato skupina vidí jako hlavní nástroje ke vzdělanosti v odměnách za poslušnost jako např. v podobě dobrých známek, pochval a v trestech za chyby proti školnímu řádu jako např. ve formě špatných známek, poznámek, v drilu, soutěžení, či srovnávání.

Z průzkumů veřejného mínění je zřejmé, že jedna třetina rodičů (hodnota za poslední roky +/- stejná) je nespokojených s kvalitou – fungováním veřejných škol (CVVM, 2023). Prostřednictvím médií se rovněž mezi širokou veřejností čím dál více nejruznější informace a argumenty o tom, že vzdělávací systém nereflektuje aktuální požadavky společnosti a nepřipravuje žáky na budoucnost. Trendem či „moderní záležitostí“ posledních let se stává skutečnost, kdy „nespokojení rodiče“ odcházejí z veřejných základních škol. Této problematice se věnují autorky Straková a Simonová, které upozorňují na realitu chování rodičů: *„V posledních letech se často setkáváme se zprávami o tom, že rodiče ve snaze zapsat dítě do vybrané školy podstupují nemalé oběti v podobě čekání ve frontách u zápisu*

od časných ranních hodin. Máme tedy řadu důvodů se domnívat, že volba školy hraje v životě rodin čím dál tím větší roli“. (Straková, Simonová, 2015, s. 589)

7 Případová studie Karlovarského kraje

7.1 Vymezení regionu

Karlovarský kraj, umístěný nejzápadněji v České republice, hraničí s Ústeckým krajem, Plzeňským krajem a německými spolkovými zeměmi Sasko a Bavorsko. S rozlohou 3310 km² patří mezi nejmenší regiony České republiky. Krajinu charakterizuje nížinná pánevní oblast, kde se nacházejí města jako Karlovy Vary, Sokolov a Cheb, a kde se soustřeďuje většina populace a ekonomických aktivit. Kromě této oblasti se ve střední části kraje nacházejí horská území s nízkou hustotou osídlení a omezenou dopravní dostupností. Hlavní dopravní tepnou kraje je silnice D6, která spojuje Cheb a Karlovy Vary. V současné době se pracuje na přímém rychlostním napojení na českou dálniční síť směrem k hlavnímu městu Praze. (ČSÚ 2022; © Krajský úřad Karlovarského kraje 2023)

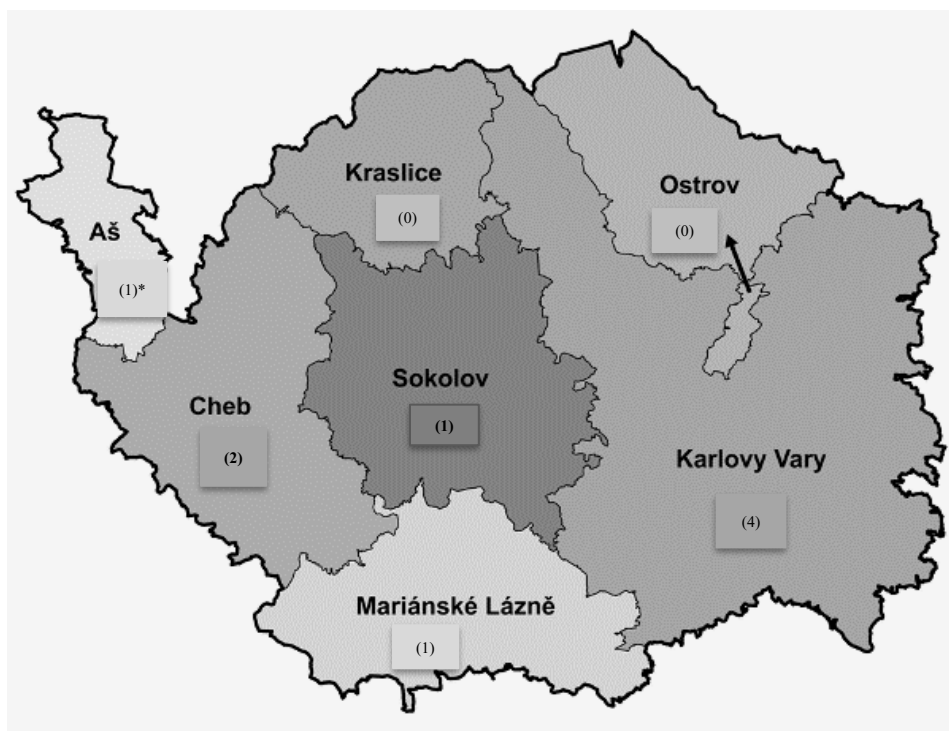
Jedná se o region postižený těžbou, s nutností posílení vzdělanosti a který potřebuje pomoc s vyliďňováním kraje. S podobnými znaky se také identifikuje Ústecký kraj. Společně s krajem Moravskoslezským patří mezi strukturálně postižené regiony¹⁵. Je krajem s orientací na těžební, zpracovatelský a chemický průmysl s nízkou mírou ekonomického růstu, nízkou atraktivitou pro život obyvatel, s menší nabídkou pracovních příležitostí pro mladé a kvalifikované odborníky (RE:START, © 2016).

Kraj se administrativně dělí na tři okresy, a to karlovarský, sokolovský a chebský. Nachází se v nich sedm obcí s rozšířenou působností. Kraj má celkem 133 obcí, kde k 1. 1. 2023 žilo 293 595 (ČSÚ, 2022). Karlovarský okres s 45,6 % rozlohy kraje, s počtem 56 obcí a 114 995 žijícími obyvateli je největším okresem. Nachází se zde zároveň krajské město Karlovy Vary, pro které je charakteristické lázeňství a cestovní ruch. Následují ho okres Cheb s 92 636 žijícími obyvateli a okres Sokolov s 85 964 žijícími obyvateli. (ČSÚ, 2022; © Karlovarský kraj 2023)

---

¹⁵ Označení vymezeno ve Strategii regionálního rozvoje ČR (MMR).

Obrázek 3: Členění kraje dle ORP

Zdroj: vlastní zpracování, ÚAP KK (2017), * v případě ORP Aš ve školním roce 2023/24 zahájila provoz nová soukromá škola – skutečnost není promítnuta ve statistikách.

Demografický vývoj kraje je formován historickými událostmi v oblasti společensko-ekonomického charakteru, což má vliv nejen na špatnou strukturu vzdělání obyvatelstva, ale rovněž na kvalitu sociálního kapitálu, vazby obyvatelstva k regionu a komunitní život. Zvláště vývoj věkové struktury populace má vliv na poptávku po školních zařízeních, zdravotních a sociálních službách. (ČSÚ, 2022)

Karlovarský kraj patří dlouhodobě k regionům s nejnižší úrovní vzdělanosti obyvatel. Z analýzy Mapa vzdělávání (PAQ Research, 2023), se všechny okresy Karlovarského kraje objevují mezi nejvíce problematickými s dosahováním podprůměrných výsledků. Skutečnost dosahování podprůměrných výsledků vzdělávání žáků v základním vzdělávání potvrzují výsledky z testování v různých mezinárodních PISA, TIMMS i domácích šetřeních.

Ve srovnání s ostatními kraji ČR se jedná o kraj s nízkým podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Je naopak typický nadprůměrným počtem obyvatel s nejnižší vzdělanostní úrovní. V porovnání s krajem Ústeckým a Moravskoslezským se struktura obyvatel dle dosaženého vzdělání pohybuje na podobné úrovni. Co se týče vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, KVK nezaujímá poslední místo. S ohledem na skutečnost, že v kraji nepůsobí vysoká veřejná škola.

Tabulka 7: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 2022 v krajském srovnání

Kraj	vzdělání (% z obyvatel ve věku 15 let a více)			
	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysokoškolské
Hl. m. Praha	6,9	14	36,9	42,1
Středočeský	12,9	33,9	34,2	19
Jihočeský	12,8	37,7	33	16,3
Plzeňský	13,4	35,2	33,9	17,4
Karlovarský	18,5	34,9	33	13
Ústecký	18	36,8	32,8	12,3
Liberecký	14,5	38,2	31,1	15,9
Královéhradecký	12,8	33,3	36,8	17,9
Pardubický	12,9	36,3	32,8	17,9
Vysočina	13	37,7	32,7	16,4
Jihomoravský	12,2	30,4	33,4	23,8
Olomoucký	14,4	34,4	32,2	18,9
Zlínský	13,9	35,1	33,3	17,6
Moravskoslezský	15,6	33,2	33,5	17,6
ČR	13,2	32,1	33,8	20,4

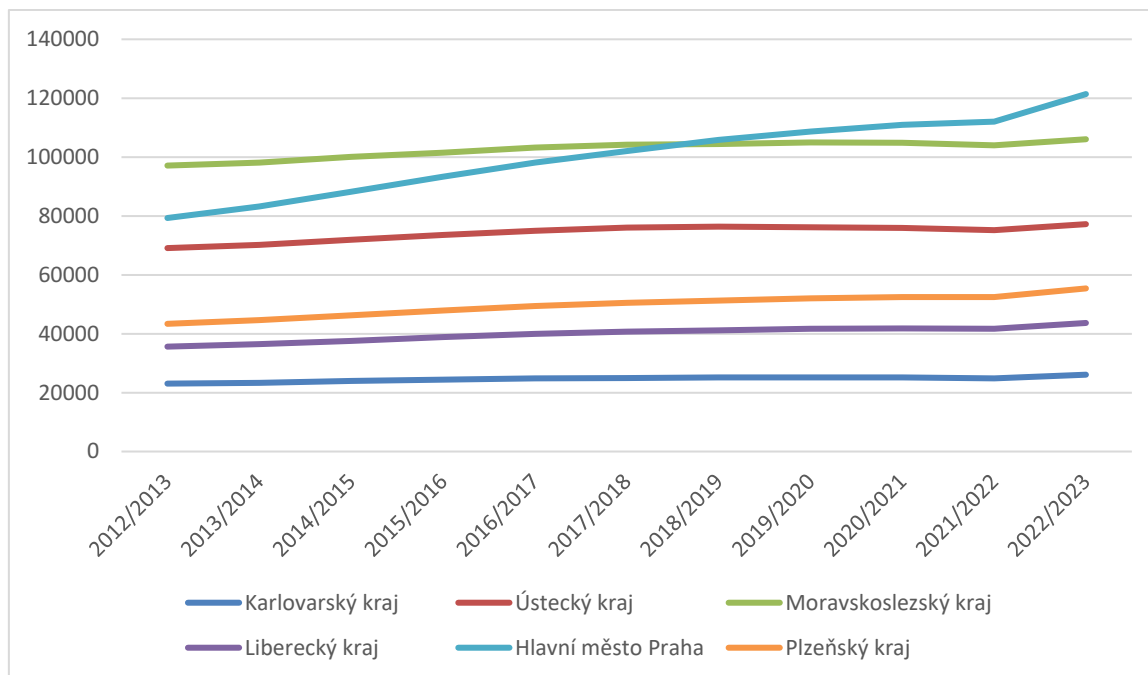
Zdroj: Autorka, inspirováno ČSÚ, 2022b.

7. 2 Pohled na základní vzdělávání v kraji

V Karlovarském kraji zřizují základní školy obce, svazky obcí, soukromé subjekty. Naprostou většinu škol zřizují v Karlovarském kraji obce. Fungují zde také školy, které byly založeny soukromými subjekty. V okrese Karlovy Vary se nachází nejvíce základních škol, přičemž školy jsou většinou umístěny v obcích s rozšířenou působností. Tabulka níže zobrazuje počet a geografické rozložení škol podle zřizovatele. Celkové kapacity základních škol jsou využity na 67,5 % (Výroční zpráva KVK, 2022). Celkem se v základních školách ve školním roce 2022/2023 vzdělávalo 26 090 žáků, tj. o 3 025 více než ve školním roce 2012/2013. Z grafu níže je zřejmé, že největší nárůst o 53,1 % je

zaznamenán v Praze. Ostatní kraje vykazují nárůst pod 30 % (ČSÚ, 2023). V Karlovarském kraji je vývoj v počtu žáků v posledních deseti letech obdobný jako v ostatních krajích. Nejmenší nárůst 9, 2 % zaznamenává kraj Moravskoslezský.

Graf 2: Počet žáků ZŠ v letech 2012 - 2023

Zdroj: Vlastní zpracování.

V roce 2022/2023 funguje v Karlovarském kraji celkem 110 základních škol, z nichž 34 se nachází v okrese Cheb, 44 v okrese Karlovy Vary a 32 v okrese Sokolov. Zřizovatelem tří základních škol je kraj, jednu základní školu zřizuje MŠMT, osm škol provozují soukromníci. Zbývajících 98 škol zřizují obce, případně dobrovolné svazky obcí. V průběhu školního roku 2021/2022 došlo ke zřízení 3 základních škol, jejichž činnost vykonávají Carlsbad Montessori School, mateřská a základní škola, s.r.o., Waldorfská základní škola a mateřská škola Cheb a Škola Můj projekt Carolina, základní škola s.r.o. (Školský portál KVK, ©2022). Od školního roku 2022/2023 dochází k rozšíření nabídky základního vzdělání prostřednictvím domácí školy ELIPSA, která je provozována v rámci mateřské školy ELIPSA v Karlových Varech. V individuálním režimu vzdělává žáky od 1. do 5. ročníku. Waldorfská škola Wlaštovka, s.r.o., Karlovy Vary zahájila činnost v září 2016 a svou pobočku zřídila také v Chebu. Ve školním roce roku 2021/22 zahajuje činnost

Waldorfská základní a mateřská škola Cheb činnost jako samostatný subjekt. (Školský portál KVK, ©2022)

Tabulka 8: Základní školy KVK podle zřizovatele

Školní rok	Okres	Zřizovatel				
		Obec	Soukromník	Kraj	MŠMT	Celkem
2020/2021	Karlovy Vary	38	2	3	1	44
	Sokolov	29	1	0	0	30
	Cheb	31	3	0	0	33
	Celkem	98	5	3	1	107
2021/2022	Karlovy Vary	38	4	3	1	47
	Sokolov	29	1	0	0	30
	Cheb	31	3	0	0	34
	Celkem	98	8	3	1	110
2022/2023	Karlovy Vary	38	4	3	1	47
	Sokolov	39	1	0	0	40
	Cheb	31	3	0	0	34
	Celkem	98	8	3	1	110

Zdroj: Autorka, volně inspirováno Výroční zpráva KVK 2022 (s. 28).

Vývoj školské soustavy je v posledních letech téměř konzistentní. Nárůst je zaznamenán jen u škol soukromých. Je možné konstatovat, že zájem o soukromé školy má rostoucí tendenci. Jedním z hlavních důvodů nárůstu je pravděpodobně poptávka rodičů po jiném typu vzdělávání. Statistika potvrzuje současný celorepublikový trend, kdy rodiče stále častěji hledají alternativní způsoby výuky a využívají nabídky soukromých škol.

7.3 Soukromé vzdělávání v kraji

Cílem této kapitoly je představit soukromé základní školy na základě vybraných kritérií, které byly stanoveny v průběhu zpracování práce a odpovídají dílčím podkapitolám. Analýzou relevantních dokumentů by mělo dojít k nalezení odpovědí na stanovené výzkumné otázky (viz kapitola 1.2). K analýze byly využity informace a data z výročních zpráv škol, webových stránek, hodnotících zpráv ČŠI, statistických dat ČSÚ, Výročních zpráv KVK. Pro doplnění uvádím, že ve školním roce 2023/2024 dochází k otevření nové

soukromé základní školy ve městě Aš. V rejstříku škol a školských zařízení pod názvem NEOnová základní škola, v právní formě školské právnická osoby. S ohledem na sběr a dostupnost statistických dat, není činnost této školy promítnuta v uvedených datech a není samostatně představena

7.3.1 Typy soukromých škol

V Karlovarském kraji poskytuje základní vzdělání celkem 8 soukromých škol. Jsou rozmístěny napříč po celém kraji se zastoupením v okrese Cheb (3), Sokolov (1) a Karlovy Vary (4). Všechny školy jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení, jejichž obchodní název¹⁶ je (MŠMT, 2023):

- Svobodná Chebská škola, základní škola a gymnázium s.r.o.
- Škola Můj projekt Mánesova – gymnázium, základní škola a mateřská škola s.r.o
- Waldorfská základní a mateřská škola Wlaštovka Karlovy Vary o.p.s.
- Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek
- Základní škola, mateřská škola a dětské jesle Moudrá sova s.r.o.
- Waldorfská základní škola a mateřská škola Cheb
- Carlsbad Montessori school, základní škola s.r.o.
- ŠMP Carolina základní škola s.r.o.

Ze samotných názvů je patrné, že se jedná o školy, které se neorientují na poskytování pouze základního vzdělání. Kromě jedné školy, nabízejí výše uvedené školy možnost navštěvovat školské zařízení od mateřské školy s následným přechodem do základní školy. Ve dvou případech mohou po ukončení základní vzdělání pokračovat ve středoškolském vzdělání gymnaziálního typu. Je zřejmé, že v rámci některých škol existuje návaznost na vyšší stupeň vzdělávání. Z analýzy profilů škol, u kterých je možná tato varianta, se nejedná o věc samozřejmou a automatickou. V případě ŠMP Mánesova dle informací uvedených na webových stránkách, se žáci v 9. ročníku v převážné míře hlásí na jiné střední školy a gymnázia v kraji¹⁷. Co se týče Svobodné Chebské školy je možný přechod

---

¹⁶ V následujících tabulkách jsou uvedeny obchodní názvy škol ve zkrácené podobě.

¹⁷ ŠMP Mánesova – informace o přijetí žáků z 9. ročníků, přijetí na SS a gymnázia veřejného zřizovatele, tj. KVK. Dostupné z: http://www.skolamanesova.cz/?article_id=21753

na gymnázium po 5. třídě. V případě nepřijetí či nezájmu o gymnázium, žáci pokračují v základním vzdělávání na druhém stupni. (Škola Můj Projekt Mánesova, 2023) Lze tedy předpokládat, že případné obavy rodičů, zda přechod do klasických veřejných škol zvládnou, vůbec být nemusí. Rovněž přestupy po ukončení základní povinné školní docházky v ostatních školách nečiní problémy. Vycházím dále z toho, že pokud by přechody z těchto škol byly velkou překážkou, mohly by to být právě rodiče, kteří by mohly negativní zkušenosti vzájemně mezi sebou či na sociálních sítích.

7.3.2 Školní vzdělávací programy

Dle školského zákona mají všechny škol zpracovány ŠVP v souladu s § 5 odst. 3) zákona 561/2004 Sb., školského zákona podle Rámcového vzdělávacího programu (RVP) podle § 5 odst. 2 zákona 561/2004 Sb. V kraji se nachází různé typy škol, které vzdělávají žáky dle různých konceptů a programů, které jsou aplikovány v rámci ŠVP. Jaké typy soukromých škol působí v kraji? Z výčtu škol v úvodu viz kapitola 7 vyplývá, že se v kraji nachází poměrně různorodé školy podle svého zaměření, hodnot a principů ze kterých vycházejí a čerpají inspiraci. Ze získaných dat, které byly dále analyzovány, se ukazuje, že se jedná o školy, které využívají alternativní přístupy. U některých z nich však není jednoznačně přiřazené konkrétního typu či pedagogického přístupu. Školy využívají kombinaci více přístupů a metod. Je možné konstatovat, že rozšiřují nabídku vzdělávání v oblasti základního školství. Přináší možnost alternativního výběru.

„Začít spolu“ „ZŠ Čtyřlístek“ (*Mariánské Lázně*)

„Škola můj projekt“ (ŠMP) „Škola můj projekt Mánesova“ (*Sokolov*), ŠMP *Carolina*“ (*Karlovy Vary*)

„Waldorfská škola“ „Waldorfská základní škola *Wlaštovka*“ (*Karlovy Vary*), „Waldorfská základní škola *Cheb*“, *Svobodná Chebská škola (částečně)*

„Montessori škola“ „*Carlsbad Montessori School*“

„Klasická škola, hodnoty J. A. Komenského“ „*Moudrá Sova*“

7.3.3 Vývoj v počtu škol a kapacita

Z níže uvedené tabulky je zřejmé, že každým rokem roste zájem o soukromé školy v kraji. Ve školním roce 2010/201 fungovaly v Karlovarském kraji 3 soukromé školy s celkovou obsazeností 231 žáků. Ve školním roce 2022/2023 nacházíme 8 fungujících základních škol s celkovým počtem 629 žáků.

Tabulka 9: Počet škol a žáků v KVK

Školní rok	Soukromé ZŠ celkem	Počet žáků celkem	Základní školy celkem	Počet žáků ZŠ celkem
2010/11	3	231	112	23 235
2011/12	3	217	110	22 899
2012/13	3	175	108	23 065
2013/14	4	223	107	23 345
2014/15	4	277	107	23 935
2015/16	4	311	106	24 359
2016/17	5	339	106	24 845
2017/18	5	397	106	25 002
2018/19	5	457	107	25 185
2019/20	5	485	106	25 167
2020/21	5	538	106	25 151
2021/22	8	558	108	24 834
2022/23	8	629	108	26 090

Zdroj: Vlastní zpracování; MŠMT: Rejstřík škol a školských zařízení.

Data jednoznačně ukazují, že zájem o soukromé základní školy v KVK v posledních letech roste. Proč se počet a struktura soukromých základních škol v kraji zvyšuje? Ze statistik MŠMT (2023) vyplývá, že jejich počet roste napříč ČR. Za nárůstem je především zvýšená poptávka po alternativách ve vzdělávání. Výroční zpráva ČŠI (2021/2022) upozorňuje na zvýšený zájem veřejnosti o vznik nových soukromých škol. Jako hlavní důvod k jejich založení uvádí zvýšenou poptávku rodičů nebo záměr zřizovatele nabídnout alternativní vzdělávací přístupy s vyšší mírou individuálního přístupu k žákům.

Z dostupných dat školského rejstříku je patrné, že povolené maximální kapacity škol se různí. V kraji působí jak malá škola o kapacitě 20 žáků, tak škola s kapacitou 216 žáků (ČŠI, © 2023). Všechny registrované školy nabízejí úplné základní vzdělání v rozsahu povinné školní docházky. Z pohledu délky fungování škol, zde nalezneme jednu z prvních soukromých škol, která vznikla v ČR. Co se týče kapacity škol a zájmu o soukromé školy v kraji, lze předpokládat, že se v převážné míře daří uspokojovat poptávku rodičů. V případě Svobodné chebské školy, poptávka rodičů je vyšší než stanovená kapacita pro první třídu, dle dostupných informací o přijetí/nepřijetí žáka do první třídy (Svobodná Chebská škola, © 2023).

Tabulka 10: Kapacita, naplněnost a činnost škol

Název školy	Počet žáků	Rejstříková kapacita	Obsazenost v %	Zahájení činnosti	Právní forma
Svobodná chebská škola	130	150	86,7	01.09.1991	společnost s ručením omezeným
Škola Můj Projekt Mánesova	138	216	63,9	01.09.1999	společnost s ručením omezeným
Waldorfská základní škola Wlaštovka	149	155	96,1	01.09.2012	obecně prospěšná společnost
Základní škola Čtyřlístek	60	60	100	01.09.2013	školská právnická osoba
Základní škola Moudrá sova	55	90	61,1	01.09.2016	společnost s ručením omezeným
Waldorfská ¹⁸ základní škola Cheb	80	130	61,5	01.09.2021	školská právnická osoba
Carlsbad Montessori School	10	20	50	01.09.2021	společnost s ručením omezeným
ŠMP Carolina ¹⁹	21	113	23,73	01.09.2021	společnost s ručením omezeným

¹⁸ Ve školním roce 2023/24 otevřen 1. – 7. ročník

¹⁹ ŠMP Carolina – otevřen prozatím 1. a 2. ročník, každý rok bude otevřen první ročník a postupně dojde k úplné škole s devíti ročníky. Zdroj: Vlastní zpracování.

7.3.4 Školné

Platba školného je nedílnou součástí v rámci poskytovaného vzdělávání na všech výše uvedených školách. Informace byly získány z webových stránek jednotlivých škol. Ve dvou případech byla škola oslovena se žádostí o poskytnutí informace o výši školného a možnosti platby. Průměrná výše měsíčního školného bez uplatnění zvýhodněného školného činí 2.645 Kč. Z následující tabulky je zřejmé, že všechny školy nabízejí možnosti slev v podobě zvýhodnění plateb, různých slev na sourozence či sociální stipendium. Co se týče konkrétní výše je zřejmé, že se školné pohybuje na podobné úrovni. **Pro zachování otevřenosti a dostupnosti všem sociálním vrstvám, se snaží všechny školy udržovat výši školného na nízké úrovni.** Každá škola má nastaven vlastní systém poskytování slev, sociálních nebo prospěchových stipendií. Jedná se o slevy na sourozence, slevu při jednorázové platbě předem na nový školní rok.

Tabulka 11: Školné ve školním roce 2023/2024

Název školy	Roční školné (v Kč)	Možnosti platby	Stipendium
Škola Můj projekt Mánesova ²⁰	33.176	ročně/pololetně/měsíčně	ano
Carlsbad Montessori School	76.000	10 % sleva na sourozence	ano, nadační fond
Svobodná Chebská škola ²¹	20.000	ročně/pololetně/měsíčně	ano, nadační fond
Škola Můj projekt Carolina	33.176	ročně/pololetně/měsíčně	ano
Waldorfská základní škola Cheb ²²	18.720	ročně/pololetně/měsíčně	ano

²⁰ ŠMP Mánesova nabízí slevu v případě úhrady školného jednorázově do 30. 4. kalendářního roku ve výši 2.600 Kč, pro druhé a další dítě 500 Kč, školné po slevě na 2. druhého sourozence 22.126 Kč, na 3. a dalšího 20.215 Kč

²¹ Sleva na mladší sourozence 12 600 Kč.

²² Platby navíc do třídního fondu 1800 Kč, v první třídě 1 500 Kč, školní družina 1.800 Kč

Waldorfská základní škola Wlaštovka Karlovy Vary	24.600	ročně/pololetně/měsíčně	ano
ZŠ Čtyřlístek Mariánské Lázně ²³	24.000	ročně/pololetně/měsíčně	Ano
ZŠ Moudrá Sova ²⁴	24.200	ročně/pololetně	Ano

Zdroj: Webové stránky škol – ceny pro školní rok 2023/2024, vlastní zpracování.

7.3.5 Hodnocení ČŠI

Z Registru inspekčních zpráv (2024) byly postupně vyhledány a porovnány inspekční zprávy jednotlivých škol. Předmětem kontrolní činnosti ČŠI je zjistit a ohodnotit naplňování ŠVP a jejich souladu s právními předpisy a RVP podle § 174 odst. 2 písm. c) školského zákona. (Zákon č. 561/2004 Sb., 2023). Zjištění byla čerpána z nejnovější dostupné zprávy konkrétní školy, které jsou veřejně dostupné. Vzhledem na historii škol se počet dostupných zpráv různí a jejich vyhotovení v různých letech dle provedené kontroly, je třeba zároveň brát v potaz, že informace nemusí odpovídat úplné skutečnosti.

Hlavní zjištění a charakteristiky škol dle ČŠI:

- malé třídy, malé kolektivy,
- individuální přístup,
- výuka v blocích,
- progresivní metody pro podporu nadaných žáků,
- podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- velký počet žáků s jiným mateřským jazykem než českým,
- vzdělávání v souladu dle ŠVP,
- přijímání žáků dle základě vlastních stanovených kritérií,
- nízká kvalifikovanost pedagogických pracovníků.

²³ ZŠ Čtyřlístek – sleva na 2. dítě – výše školného 14 400 Kč.

²⁴ V případě, že žák má trvalé bydliště v obci, školné za něj hradí obec (Moudrá Sova).

Tato zjištění odpovídají a korelují se všeobecně známými poznatky, které se pravidelně uvádějí v hodnotících dokumentech na krajské úrovni z výročních zpráv KVK, ČSÚ, PRKK.

Z výročních zpráv a hodnotících zpráv ČŠI (2024) vyplývá, že příjmy škol jsou tvořeny z více zdrojů. Tvoří je především dotace ze státního rozpočtu, školné od rodičů či zákonných zástupců. Školám se daří získávat finanční prostředky v rámci dotačních programů MŠMT. Mezi dalšími zdroji financování se objevují dary od fyzických, právnických osob.

Na poskytnutí zvýšené dotace, která vykonává činnost školy dle výsledků hodnocení ČŠI²⁵ mají nárok všechny školy kromě ŠMP Carolina. Vzhledem k historii školy lze předpokládat, že bude usilovat o zvýšenou dotaci dle podmínek stanovených zákonem.

---

²⁵ Dle § 5 odst. 3 písm. b) zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.

8 Představení soukromých škol

V této kapitole jsou představeny jednotlivé školy v kontextu analýzy dat v předchozí kapitole 7. Školy jsou představeny v chronologickém řazení, tj. od roku 1991 až po rok 2021. S ohledem na různorodost škol, dochází k tomu, že informace v popisné části se u každé školy částečně odlišují, a to v kontextu vlastní prezentace na webových stránkách a mediálním prostoru.

8.1 Svobodná chebská škola

Základní škola působí v okresním městě Cheb, kde žije necelých 32 tisíc obyvatel. Historie školy se začíná psát v roce 1991. Ve městě se nachází dalších 7 základních škol, jejichž zřizovatelem je město Cheb. Škola byla založena na základě iniciativy rodičů a pedagogů. Je právnickou osobou a dle školského rejstříku je uvedena pod názvem jako Svobodná chebská, základní škola a gymnázium, s. r. o. Poskytuje úplné základní vzdělávání, kdy ji navštěvují žáci od první až po devátou třídu. Po ukončení prvního stupně se mohou rozhodnout, zda pokračovat na základní škole nebo přestoupit na osmileté gymnázium. Součástí školy je družina, do které mohou docházet děti od 1. do 4. třídy. V rámci vzdělávacího procesu je kladen důraz na individuální tempo s překonáváním bariér mezi ročníky v rámci jednotlivých předmětů, využívání kooperačních metod. (Svobodná chebská škola, 2023)

Ve školním roce 2022/2023 navštěvuje školu 130 žáků. Kapacita školy je 150 žáků. Výše školného pro žáky základní školy činí 17.000 Kč ročně. Pro mladší sourozence je poskytována sleva a školní činí 10.500 Kč. Ze sociálních a finančních důvodů, které mohou být překážkou v platbě školného, byl zřízen nadační fond absolventů Svobodné chebské školy. Díky tomuto fondu je možné požádat si o sociální nebo prospěchové stipendium. Škola je otevřená všem žákům. Do první třídy jsou přijímány děti po absolvování zápisu, který se koná v obdobných termínech vyhlášených městským úřadem. S ohledem na převis poptávky nad nabídkou, není možné vyhovět všem zájemcům. Přijetí je rovněž možné do různých, tj. vyšších ročníků školy, pokud je v dané třídě místo a po absolvování testů. (Svobodná Chebská škola, 2023)

8.2.1 Cíle, hodnoty, principy

Cílem školy je formovat vzdělávací systém, který umožňuje rozvíjet osobnost žáků s akcentem na kreativitu, schopnost spolupráce, samostatnost, toleranci. Individuálně rozvíjet schopnosti a dovednosti s ohledem na dispozice žáka. Ke klíčovým principům, ze kterých škola vychází, patří integrace předmětů, překonávat izolovanost poznatků získaných v různých předmětech, učení se věcně diskutovat, učení se pracovat s pojmy, posilovat aktivitu žáků. Část předmětů je rozdělena do ucelených výukových bloků. Utváří se prostor pro vysvětlení, procvičení a uzavření konkrétního tématu. Dochází k odbourávání ročníkových bariér, kdy se skupiny žáků tvoří na základě aktuálních schopností žáka, podpoře individualizace. Uplatňuje se vrstevnické učení, kdy pokročilejší žáci pomáhají žákům z jiné skupiny porozumět lépe novému učivu. Jde o malou školu s menším počtem žáků ve třídách. (ČŠI, 2024; Svobodná chebská škola, 2023)

Škola si vybuodovala stabilní postavení ve městě. Pozitivně je vnímána vedením města Cheb. Písemné poděkování za aktivní zapojení do společenského života ve městě obdržela od starosty města (Svobodná chebská škola, 2023). Z hodnocení ve zprávách školní inspekce (ČŠI, 2024) je zřejmé, že práce v menších kolektivech, individuální přístup a snaha o diferenciaci jsou velice dobře hodnocené a tvoří pozitivní obraz školy.

8.2 Škola Můj Projekt Mánesova

Základní škola se nachází na okraji okresního města Sokolov, kde žije přes 23 tisíc obyvatel. Ve městě jsou další 4 základní školy, které zřizuje město Sokolov. Historie školy se začala psát v roce 1999, kdy se otevřela prvním zájemcům. U zrodu stála matka dvou synů, která hledala školu odpovídající její představě. Jelikož žádná škola v blízkém okolí nenabízela to pravé, rozhodla se pro založení vlastní školy. (Škola Můj Projekt Mánesova; OKO24, cz, 2018) Ze slov samotné zřizovatelky školy vyplývá: „*Chtěla jsem, aby synové chodili do školy, kde děti netráví většinu času v lavicích, kde učitelé nejsou kazateli pravd, ale spíše průvodci, kteří vedou děti k celoživotnímu vzdělávání*“. (OKO24.cz, 2018)

Kapacita školy je 216 žáků. Ve školním roce 2022/2023 školu navštěvovalo 138 žáků. Školní budova má k dispozici rozsáhlou zahradou, která je velmi často využívána k výuce a relaxaci. Škola je otevřená všem zájemcům. Pro přijetí ke vzdělávání do první třídy má škola nastavena vlastní kritéria, kdy se posuzuje školní zralost. Dále se zohledňuje

soulad očekávání rodičů s výchovně vzdělávacím procesem školy a předpoklad pro začlenění dítěte do kolektivu třídy. (Škola Můj Projekt Mánesova, 2020)

8.2.1 Cíle, hodnoty, principy

Ve škole je realizován inovativní český vzdělávací koncept pod názvem Škola Můj Projekt, jehož cílem je inovovat české školství. Jedná se o ucelený systém, který usiluje o kvalitní přípravu žáků na praktický život v reálném světě a který jim umožňuje vyrovnat se se životními výzvami. Podstatou konceptu je (Škola Můj Projekt, © 2021; OKO24.cz, 2018): „*Pracovat s jedinečností každého dítěte, respektovat ji a vytvářet pro děti bezpečný prostor, ve kterém budou moci objevovat sami sebe i svět kolem nich*“. Je zřejmé, že v rámci vzdělávacího procesu dochází k tomu, že se neustále hledají cesty, jak zkvalitňovat výuku, jak propojovat vzdělávání formálního či neformálního charakteru, školu s okolním světem a předcházet tomu, aby se škola nestala uzavřeným prostorem. V rámci procesu učení je pozornost věnována vzájemným vztahům, přístupu k individualitě, respektu, práci s chybou. Škola podporuje žáky v hledání a rozvoji svých silných stránek a talentů, inspiruje je k aktivnímu přístupu k životu a povzbuzuje je, aby se odvážily vyjádřit, když něco nevyhovuje jejich přesvědčením. (Škola Můj Projekt, 2021)

Všeobecně řečeno zřizovatelkou školy (Škola Můj Projekt, 2021): „*Již více než dvě desetítky let usilujeme o něco, co není v českém školství vždy a všude samozřejmostí – respektovat děti jako jedinečné osobnosti, které samy formují svůj život a jsou schopny nést odpovědnost za své jednání i učení*“.

Klíčovým prvkem, na který se ve škole orientují, je prosazování inovativního způsobu výuky. Aplikuje se model integrovaně-tematické výuky, což znamená, že výuka prvouky, přírodních a společenských věd, matematiky a českého jazyka je spojována do tematických celků. Přístup dává žákům možnost hlouběji se vnořit do určitého tématu, pochopit ho a vnímat věci v souvislostech. Prostor je věnován rovněž výuce v projektech. Od první třídy je žákům umožněno plánovat a připravovat si projekty, které by měly vycházet z toho, co by chtěli změnit ve svém okolí, nebo čím by mohly být prospěšné. Z čehož vyplývá, že se žáci učí základy projektového řízení, které jim umožňují aktivně ovlivňovat svět kolem sebe. Projektová výuka poskytuje svobodu rozhodování, ale zároveň nese i odpovědnost. Tento přístup podporuje přirozenou spolupráci a učení od vrstevníků

Od třetí třídy mají žáci možnost jednou týdně plánovat a organizovat svou vlastní výuku s ohledem na svůj osobní rozvoj. K tomu jim slouží osobní mapa klíčových kompetencí. „Můj den“ je příležitostí k osobnímu zlepšování. Úkolem učitele je inspirovat a doprovázet žáky v učení. Ve škole se systematicky pracuje na rozvoji klíčových kompetencí žáků. Žáci jsou hodnoceni slovně, učí se hodnotit svůj vlastní pokrok a také hodnotit své vrstevníky podle předem stanovených kritérií. Z konceptu vyplývá, že se ve výuce prosazuje princip vrstevnického učení, protože se věří v to, že znalosti nemusí být předávány pouze učitelem, ale že žáci mohou navzájem obohacovat své znalosti. Důkazem toho, co se naučili a za co obdrželi hodnocení, jsou portfoliové práce, které si žáci uchovávají v portfoliích. Do map učebního pokroku je zaznamenáván rozvoj v kompetencích. Ze strany učitelů jsou vytvářeny měsíční a roční plány, které jsou dostupné žákům a rodičům. Zpravidla jednou za měsíc se uskutečňuje inspirativní výuka mimo školu, kdy se využívá jedinečnost a zvláštnost lokality, ve které škola působí. Program je vždy spojen s aktuálním tématem výuky. (Škola Můj Projekt, 2021; OKO24.cz, 2018)

Důraz je kladen na výuku anglického jazyka, který probíhá od první třídy a od třetí se žáci systematicky připravují na složení mezinárodně uznávaných jazykových zkoušek z anglického jazyka (OKO24.cz, 2018).

Škola se prezentuje tím, že není nechce být „alternativní“ školou. Zavádí do českého školství osvědčené moderní postupy, které se běžně používají např. ve Skandinávii (Škola můj projekt, *„Většinu oborů nevyučujeme v předmětech, ale integrujeme je do tematických celků a učíme tak v souvislostech, nic není přece v našem světě oddělené. Navíc vyučujeme v projektech. Záleží nám na osobnostním rozvoji každého dítěte. V předmětu Můj den pracujeme na rozvoji klíčových kompetencí. Ty pro nás nejsou pouhým pojmem v RVP, ale zásadním pilířem celého systému“*). (OKO24.cz, 2018). Škola nabízí a umožňuje všem zájemcům z řad rodičů návštěvy ve výuce. Několikrát ročně organizuje informační schůzky o koncepci školy. *„Věříme, že trend zvýšeného zájmu o naši školu i nadále poroste. Dáváme totiž dětem příležitosti a nástroje k tomu, aby byly leadery svého života a smysluplnou prací zlepšovaly sebe i svět a inspirovaly ostatní“* (ředitelka školy, ŠMP Mánesova, 2023). Přístup ke vzdělávání je odlišný od většiny ostatních škol. Podle zřizovatelky školy (OKO24.cz, 2018) se v rámci vzdělávání snaží naplňovat očekávání, které stát vkládá do reformy českého vzdělávacího systému. přičemž ne vždy jsou vytvořeny dostatečné podmínky pro implementaci cílů, které jsou definovány

ve Strategii vzdělávání „*Když inovujeme vzdělávací systém vlastními silami, připadáme si často jako průkopníci,*“ „*Je to běh na dlouhou trať, ale budoucnost našich dětí za to úsilí stojí. A je vidět, že na tento recept slyší čím dál více rodičů, protože školy ŠMP vyrůstají*“.
(Škola Můj Projekt, 2021)

Důležitost je kladena na jednotnost rodiny a školy v základních hodnotách. Pokud tomu tak není, tak je to pro žáka velmi nekomfortní. Jak zdůrazňuje zřizovatelka (OKO24.cz, 2018): „*Učitelé a rodiče jsou pro děti nejbližšími osobami během jejich vzdělávání, a pokud mezi nimi existuje velký rozpor, není to pro děti zdravé*“. Z prezentace konceptu (Škola Můj Projekt, 2021) je zřejmé, že rodiče, kteří mají zájem o školu, která s tímto konceptem pracuje, se při zápisu do první třídy nebo žádosti o přestup setkávají se specifickým nástrojem Q-sort. Tento nástroj jim umožňuje zjistit, do jaké míry se výchovně vzdělávací strategie školy shodují s jejich vlastními představami. Jedná se o sadu karet, které jsou systematicky tříděny. Tento proces rodiče motivuje k hlubšímu zamyšlení na tím, jakou školu si pro své děti přejí a které hodnoty jsou pro ně nejdůležitější. Zkušenosti odborníci jim poskytují otevřenou zpětnou vazbu ohledně toho, zda mohou očekávat, že vybrané hodnoty budou ve škole podporovány a jakým způsobem mohou přispět k rozvoji těchto hodnot. (Škola Můj Projekt, 2021) „*Někdy se stane i to, že jim doporučíme jiný druh školy, který je třeba více zaměřený na výkon nebo soutěživost. Otevřenost stojí na prvním místě*“.
(Škola Můj Projekt, 2021)

ŠMP Mánesova se od školního roku 2021/2022 účastní pilotního projektu MŠMT, jehož cílem je ověřit, zda realizace běžné výuky distanční formou, může vnést do českého školství nové metody, proměnit obsah vzdělávání nebo rozšířit nabídku škol. Do kombinované výuky jsou zapojeni žáci druhého stupně. Zúčastněná škola vidí v kombinované výuce příležitost posílit samostatnost a odpovědnost žáků za vlastní učení. Žáci plní sami své školní povinnosti. Výhodou jsou individuální možnosti při realizaci individuálních projektů a osobnostního rozvoje v předmětu „Můj den“. V kombinované výuce mají žáci svého průvodce, který s nimi pracuje převážně individuálně na předem domluvených konzultacích, pomáhá jim stanovit si cíle, určit způsob jejich realizace a vytrvat v jejich naplňování. Do pilotního projektu MŠMT je celkem zapojeno celkem 33 základních škol z 65 škol různého stupně. Z Karlovarského kraje se jedná o jednu školu.
(MŠMT, 2023a)

8.3 Waldorfská škola Wlaštovka

Základní škola působí v lázeňském městě Karlovy Vary, kde žije necelých 50 tisíc obyvatel. Ve městě se nachází Škola se poprvé otevřela zájemcům v roce 2012. Škola byla založena na základě iniciativy rodičů a pedagogů, kteří se aktivně podílejí na jejím fungování a rozvoji od prvopočátku. Nachází se v prostředí, které je obklopeno vilovou zástavbou a lázeňskými lesy. Budova školy disponuje třídami, tělocvičnou a menší jídelnou. Pro venkovní aktivity má k dispozici rozlehlou zahradu, která je ideální pro uskutečnění přání waldorfských učitelů a žáků. (Waldorfská škola Wlaštovka, 2023)

Podle slov ředitele školy (Waldorfská škola Wlaštovka, 2023): *„Je skvělým místem, které může být využito pro hry, slavnosti, výuku, odpočinek, zahradnické práce včetně pěstování rostlin“.*

Škole se daří získávat dotace, které jsou ve srovnání se státními školami nižší a dofinancování se řeší platbou školného. Pro zachování otevřenosti a dostupnosti všem sociálním vrstvám, se snaží udržovat výši školného na nízké úrovni. Finanční prostředky škola získává z dalších zdrojů v podobě darů či grantů. Výše školného pro školní rok 2022/2023 činí 1.200 Kč měsíčně. Kapacita školy je 235 žáků. Má také možnost využít malebný prostor v podkroví. Nezpochybnitelnou výhodou je poloha nemovitosti v klidné části města, přičemž zároveň se nachází jen pár desítek metrů od zastávky městské hromadné dopravy. (Waldorfská škola Wlaštovka, 2023)

Zápis probíhá v obdobných termínech jako na veřejných školách. Rodiče mohou své děti registrovat předem v tzv. předzápisovém pořadníku. Poté dostávají osobní pozvánku od budoucí třídní učitelky nebo učitele s konkrétním termínem. Pro rodiče a další zájemce z řad pedagogů či veřejnosti nabízí kdykoliv v průběhu školního roku návštěvu s přímým nahlédnutím do vyučování. V roce 2017 se daří otevřít pobočku v okresním městě Cheb. u V roce 2021 dochází k jejímu osamostatnění se v podobě vzniku nové školy s vlastní právní subjektivitou (viz kapitola 8.6). (Waldorfská škola Wlaštovka, 2023)

8.3.1 Cíle, hodnoty, principy

Vzdělávací program vychází z principu waldorfské pedagogiky (viz kapitola 4.1.3). Škola se liší od běžných škol využíváním jiných metod ve výuce, způsobem řízení. Zodpovědnost za školu nese tzv. kolegium školy, které zahrnuje konferenci pedagogů školy a kruh aktivních zakladatelů školy. Konference pedagogů se schází pravidelně každý čtvrtek odpoledne. Pravidelný program konference má část pedagogickou a organizační. Pedagogická obsahuje společné studium literatury určené waldorfským pedagogům, ukázkou z vyučování, rozhovory o dětech, informace o dění ve třídách a družině a uměleckou činnost. V organizační části se pedagogové věnují záležitostem souvisejícím s provozem školy. Konference se účastní ředitel, který tak propojuje oba kruhy v oblasti provozních záležitostí školy. Zakladatelé školy se aktivně podílejí na činnostech školy, které jsou spojeny se zajištěním provozu školy. Společné schůze konference pedagogů a kruhu aktivních zakladatelů školy probíhají dle dohody a potřeby minimálně jednou měsíčně. Cílem, ke kterému směřuje kolegium, je rozhodování na základě shody a konsensu, nikoli prostřednictvím hlasování. Kolegium školy zahrnuje nejen pedagogy, ale i zástupce zřizovatele a další pracovníky školy. Vzdělávací proces cílí na spojení prostřednictvím uměleckých prostředků, žáci se učí co nejvíce z prožitku. Vyučování v jednotlivých předmětech je přizpůsobeno přirozenému vývoji dítěte. Výuka je rozdělena do tří částí. V první části je prostor pro pohyb, hru, prožitek. Ve druhé části se otevírá prostor pro výuku matematiky, českého jazyka a dalších předmětů, které se učí v epochách v délce tří až čtyř týdnů. Velká pozornost je věnována ručním pracím. Výuka anglického a německého jazyka probíhá od první třídy formou her, písní. (Waldorfská škola Wlaštovka, 2023).

Odlišnost ve vzdělávacím procesu je také u hodnocení žáků. Ve škole se používá slovní hodnocení, které detailně popisuje pokrok žáka v jednotlivých předmětech. Žáci nejsou hodnoceni pomocí známek. Důraz není kladen soutěživost nebo ambice, ale na vzájemnou spolupráci s ostatními, zájem o vlastní učení. Pravidelné školní slavnosti pro děti a rodiče jsou klíčovou součástí vzdělávání. Mentorskou podporu v oblasti waldorfské pedagogiky, tedy odbornou péči nad principy a postupy waldorfské pedagogiky, poskytují škole zástupci Waldorfské školy v Českých Budějovicích a Základní waldorfské školy

v Praze – Jinonicích. Spolupráce je navázána také s mentory ze zahraničí. (Waldorfská základní škola Wlaštovka, 2023).

8.4 Základní škola Moudrá sova

Základní škola působí v obci Březová u Karlových Varů. Poprvé se otevřela žákům ve školním roce 2016/2017. Kapacita školy je 90 žáků (MŠMT, 2024). V rámci celodenního pobytu ve škole mohou děti využívat i přilehlou školní zahradu, která je vhodně upravena ke sportování, hrám nebo k posezení na čerstvém vzduchu. Žáci tímto mají možnost vytvářet si pozitivní přístup k přírodě. Škola je otevřena všem zájemcům. Je možné požádat o stipendium. V případě, že žák má trvalé bydliště v obci, nemusí platit školné. To za něj hradí obec. Důraz je kladen na bezpečnost žáků a je prvořadou prioritou. Proto je budova školy vybavena moderními zabezpečovacími systémy, jakými jsou elektricky ovládané dveřní zámky s přístupem přes čipové karty. Od první třídy se žáci učí anglický jazyk v rozsahu dvou hodin týdně. Nadstandardně je však zařazován i do každodenních dopoledních i odpoledních činností, například formou jazykových, hudebních aktivit nebo pohybových činností. (Základní škola a mateřská škola Moudrá Sova, 2024)

8.4.1 Cíle, hodnoty, principy

V rámci vzdělávacího procesu je kladen důraz na individuální přístup. Před zápisem do školy je rodičům nabízeno osobní setkání s vedením školy. Rodičům škola před zápisem umožňuje se osobně seznámit s paní učitelkou, seznámit se s vedením školy a jejich vizí. Před začátkem prázdnin se organizuje společné setkání budoucích prvňáčků s vedením školy. Je tak zajištěn prostor pro zodpovězení všech případných otázek. (Základní škola a mateřská škola Moudrá Sova, 2024)

Podle zřizovatele (Základní škola, mateřská škola a dětské jesle Moudrá Sova, 2024): *„Přestože má škola nastavena pravidla, jsme svobodnou školou, ve které mají činnosti žáků vždy prioritu. Z těchto důvodů nás školní zvonění upozorňuje pouze na úvod a ukončení školního dne“*. Individuální přístup k učení umožňuje učitelům podle potřeby upravit délku výuky daného předmětu podle aktuální potřeby žáků nebo podle situace ve třídě. Příkladem může být hodina výtvarné výchovy, kdy žákům v rámci vlastní kreativity a nadšení nemusí nutně klasická vyučovací hodina v délce 45 minut postačovat, nechává učitel žáky rozpracované činnosti v klidu dokončit. Naopak pro případy, kdy je zřejmé, že

pozornost a soustředění žáků není maximální, a to ať již z důvodu probírání složitější látky učiva, nebo kvůli únavě, může učitel dle potřeby výuku zkrátit nebo přerušit a tím poskytnout žákům prostor pro odpočinek a regeneraci. (Základní škola a mateřská škola Moudrá Sova, 2024)

Prioritou školy jsou spokojené děti, které neprožívají stres z toho, co mají, nebo nemají. Ve škole je nastaven systém nošení školních uniforem, který podporuje u žáků pozitivní vztah ke školnímu prostředí. Zároveň dochází potírání případných třídních rozdílů. Škola se snaží být průvodcem při výběru a nákupu vhodných pomůcek tak, aby byla zohledněna účelnost, praktičnost a zdravotní aspekty pomůcek. Zpravidla před zahájením školního roku, rodiče dostávají ucelenou informaci o kompletní sadě školního oblečení včetně oblečení na tělesnou výchovu. Komplety v podobě školních uniforem pro žáky zajišťují dodavatelé, se kterými má škola uzavřené smluvní vztahy (Základní škola, mateřská škola a dětské jesle Moudrá Sova, 2024). Co se týče přístupu k vybavení žáků školními pomůckami panuje jednotný názor, který upřesňuje zřizovatel: „*Není přece cílem zjišťovat, kdo má na penálu postavičku z Marwellovského komiksu nebo či aktovka je jako vystřižena z pohádky o Ledovém království, ale podstatou je hlavně praktičnost a účelnost*“. (Základní škola, mateřská škola a dětské jesle Moudrá Sova, 2024)

8.5 Základní škola Čtyřlístek

Základní škola působí v lázeňském městě Mariánské Lázně v okrese Cheb, kde žije přibližně 13 tisíc obyvatel. Ve městě se nachází další 3 základní školy, jejichž zřizovatelem je město Mariánské Lázně. V roce 2011 se počáteční myšlenky o založení soukromé školy začaly proměňovat v záměr. Ten se nakonec přeměnil na realizaci a vznikla podoba současné školy s rodinným prostředím. U zrodu stál tým čtyř motivovaných pedagogů, kteří chtěli mít ve městě alternativní školu. V současné době ve škole, z původního týmu, působí jen současná zřizovatelka a zároveň ředitelka sama. (Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021)

Školu se podařilo zapsat v únoru 2013 školského rejstříku (MŠMT, 2024). Před samotným zahájením školního roku došlo k hledání nových prostor, protože u nemovitosti, kde byla škola plánována, došlo ke změně majitele. „*Času nebylo nazbyt, podařilo se najít vhodné prostory v budově České pošty v Poštovní ulici 160*“. (Základní škola a lesní

mateřská škola Čtyřlístek, 2021) S vysokým nasazením budoucích zaměstnanců školy a vlastními silami se podařilo budoucí prostor školy zrekonstruovat a úspěšně otevřít. Škola zahájila svou činnost ve školním roce 2013/2014 pro prvních šest dětí, které nastoupily k plnění školní docházky na prvním stupni. Jednalo se o dva žáky první třídy, tři žáky třetí třídy a jednoho žáka čtvrté třídy. (Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021)

Od školního roku 2015/2016 dochází k otevření třídy na druhém stupni. V současné době škola poskytuje vzdělávání v obou stupních vzdělávání. Ve školním roce 2022/2023 ji navštěvovalo ve všech devíti ročnících celkem 60 žáků, přičemž maximální kapacita je 60 žáků, je tedy na kapacitě sto procent. Školu je možné charakterizovat jako malotřídní školu ve které je první stupeň tvořen třemi a druhý stupeň dvěma třídami a na druhém stupni dvěma třídami. Výuka probíhá spojováním hodin, nebo dělením na skupiny podle aktuálních potřeb. (Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021)

8.5.1 Cíle, hodnoty, principy

Školní vzdělávací program je realizován pod názvem „*Krok za krokem k cíli*“. Důraz je kladen především na přirozené propojení školy s rodinou a širokou veřejností. Ve škole jsou všichni vítáni a je jim umožněno zapojit se do učebního procesu. Je patrné, že škola se snaží udržovat charakter rodinné školy s důrazem na nízký počet ve třídách, individuální přístup, aktivní spolupráci s mateřskou školou, rodinami žáků, rozšířené vyučování anglického jazyka od prvního ročníku, respektující a podporující prostředí. Možnost pracovat vlastním tempem umožňuje právě nízký počet ve třídách. Uplatňuje se slovní hodnocení žáků. (ČŠI, 2024; Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021)

Inspirací a snahou je implementace pedagogiky, která vychází z hodnot J. A. Komenského, M. Montessori. Výuka klade důraz na projektové vyučování, ranní a hodnotící kruh, podporování samostatnosti v myšlení. Škola je otevřená alternativním přístupům s cílem utvářet kvalitní, samostatné osobnosti. Učitelé školy se pravidelně účastní vzdělávacích seminářů. Jsou motivováni k dalšímu sebevzdělávání tak, aby se mohli stát „Kompetentním učitelem 21. století“ podle Mezinárodního profesního rámce kvality. (International Step by Step Association, Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021)

Žáci jsou přijímáni na základě přihlášení se k zápisu do první třídy a podepsáním smlouvy o výuce mezi školou a zákonnými zástupci. Do školy je možné přestoupit z jiných škol kdykoliv během školního roku. V případě volných míst a s ohledem na aktuální situaci v příslušném ročníku může nový žák nastoupit. Prostory školy tvoří šest učeben, ředitelna, dva kabiny, družina, jídelna – výdejna, šatna a sociální zařízení, knihovna. Školní zahrada je využívána k výuce a relaxaci. Pro vzdělávání mimo prostory školy je využíván prostor přírodního parku Prelát. (Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021).

Jedním z klíčových faktorů, který je pro školu důležitý, je vzájemná a úzká spolupráce školy s rodiči. Ti se mohou aktivně účastnit na vzdělávacím procesu při pořádání školních akcí, výletů, zlepšování prostorů školy. Za úspěch školy je možné považovat nastavenou a fungující spolupráci s neziskovými organizacemi působící v oblasti služeb pro rodinu, městem Mariánské Lázně, školským poradenským zařízením v Mariánských Lázních a Karlových Varech. Spolupráce dále funguje např. s organizacemi Tandem a Centrum Bavaria Bohemia, které se orientují na rozvoj a podporu česko-německých projektů. Cílem školy je proto intenzivní rozvoj přeshraniční spolupráce, navazování partnerství se školami v zahraničí. (Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021). Přeshraniční spolupráci vnímám jako velice zajímavou. Vzhledem k tomu, že kraj sousedí se spolkovými zeměmi Bavorsko a Sasko, měla by takováto spolupráce fungovat ve většině škol.

Důraz je kladen na podporu a rozvoj klíčových kompetencí k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní. Pro jejich utváření a naplňování jsou uplatňovány jednotné postupy ve výuce všemi učiteli. (Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021)

8.6 Waldorfská základní škola Cheb

Základní škola působí v okresním městě Cheb, kde žije necelých 32 tisíc obyvatel. Je situována v centru města, poblíž Městské knihovny. Jako samostatný právní subjekt škola zahájila provoz dne 1. 9. 2021. V tomto roce dochází k navázání působení Waldorfské základní školy Wlaštovka Karlovy Vary, jejíž součástí do té doby byla. Ve školním roce 2022/2023 byla otevřena 1. – 7. třída. Cílem je postupně obsadit všechny ročníky a rozšiřovat nabídku waldorfské pedagogiky nejen ve městě, ale i širším okolí. Zápis se koná v obdobných termínech jako na veřejné školách. Výuka začíná v 8:15 hod. společným zpěvem žáků ve společných prostorách školy. Následně odchází do tříd, kde probíhá vyučování v epochách dle principů waldorfské pedagogiky. (Waldorfská základní a mateřská škola Cheb, 2023)

8.6.1 Cíle, hodnoty, principy

Základem pro naplňování cílů vzdělávání je waldorfská pedagogika. Škola je zapojena do Asociací waldorfských škol ČR, která poskytuje známku „waldorf“. Mezi základní principy waldorfské pedagogiky patří snaha o všestranný pohled na dítě, školní proces podporuje a posiluje zájem k tvůrčím činnostem, žáci jsou hodnoceni slovně se zaměřením na individuální pokrok žáka, práce s chybou, žáci mají odvahu riskovat, nebojí se snížení známky, podpora vnitřní motivace, nevyužívají se klasické učebnice – knihy jsou jen doplňkem, žáci si vytvářejí vlastní „učebnice“, tzv. epochové sešity. (Waldorfská základní škola Cheb, 2023)

Úzká spolupráce probíhá s rodiči žáků, se Spolkem pro podporu waldorfského vzdělávání na Chebsku, Západočeským divadlem a Muzeem Cheb. Škola je zapojená do realizace projektu MAP III. Chebsko²⁶.

---

²⁶ Realizace projektu Místní akční plán (MAP III) v období 1. 8. 2022 – 30. 11. 2023

8.7 Carlsbad Montessori School

Základní škola je situována na okraji lázeňského města Karlovy Vary. Jedná se o jednu z nejmladších základních škol, která byla v kraji založena. Činnost školy byla zahájena 1. 9. 2021 s maximální kapacitou 20 žáků pro první stupeň (MŠMT, 2024). Od školního roku 2022/2023, tj. po dvou letech fungování, dochází k přestěhování školy z širšího centra města do okrajové části města, ale stále nedaleko centra, kam je zajištěna bezproblémová dopravní dostupnost. U školy není stanovena spádovost, a to s ohledem na charakter vzdělávacího přístupu a hodnot školy, které vycházejí z pedagogické metody Marie Montessori. Inspirací školy je tzv. Association Montessori Internationale²⁷. Škola podporuje pomoc i jiným Montessori školám. (Carlsbad Montessori School, 2023)

Výuka dle denního rozvrhu se uskutečňuje v tzv. blocích. Třídy jsou smíšené, čímž je možné si představit skutečnost, že jsou žáci prvního stupně, tj. 1. – 5. ročníku, spojeni v jedné společné třídě. Ve venkovním prostoru školy se nachází zahrada, která je velmi často k výuce využívána. Co se týče pohybových aktivit žáků, mohou žáci školy využívat tělocvičnu ve sportovním areálu v blízkosti školy, kterou si škola pronajímá. Důraz je kladen na kvalifikovanost pedagogů. Všichni mají vzdělání dle principů Montessori nebo jsou případně proškoleny a vedeny mentorem, ovládají anglický jazyk. Škola spolupracuje s externím klinickým psychologem a pedagogicko-psychologickou poradnou. Zápis žáků do školy se koná v obdobných termínech jako do veřejných škol, tj. v průběhu měsíce dubna. V současné době škola přijímá žáky ve věku od 6 do 12 let. Péče o žáky před a po vyučování je možná mezi 7:00 – 17:00 hod. Ve školním roce 2023/2024 se platí školné ve výši 76.000 na rok. V případě, že rodiče z prokazatelných důvodů nejsou schopni uhradit školné v plné výši, poskytuje škola stipendium prostřednictvím nadačního fondu Flaminia. Dále škola může poskytnout finanční zvýhodnění za mimořádný přínos komunitě školy, doporučení nového žáka do 3. – 5. ročníku, sourozeneckou 10% slevu. Tímto se škola otevírá širšímu okruhu rodičů, kteří mají zájem o tento pedagogický přístup. (Carlsbad Montessori School, 2023)

---

²⁷ Původní společnost založená Marií Montessori, společnosti informuje vedení školy o akcích s dalším vzděláváním učitelů v ČR i zahraničí (CMS).

8.7.1 Cíle, hodnoty, principy

Od pedagogů se očekávají osobnostní předpoklady v podobě znalosti principů Montessori pedagogiky, tvorby a práce s pomůckami Montessori, připravenosti vést žáky k poznání a k dalšímu celoživotnímu vzdělávání. „*Není důležité všechno vědět, je důležité vědět, kde informace najít*“ (Carlsbad Montessori School, 2023). Učitelé plní roli pozorovatelů a pomocníků, kteří jsou žákům školy k dispozici. Dále pracují s chybou či pochvalou, musí akceptovat žáky takové, jací jsou. Žákům jsou k dispozici v případech, kdy potřebují informaci nebo pomoc. Poskytnutí pomoci však nemá být žákům prosazována nebo vnucována, což vychází se samotných principů vzdělávání. Jednou z předností školy je multikulturní prostředí. Žáci se účastní společných projektů v podobě praktických cvičení, přírodovědných a kulturních exkurzí. Jelikož se anglický jazyk učí od první třídy jako povinný cizí jazyk, stává se příprava žáků na mezinárodní zkoušky z anglického jazyka přirozeným cílem. V rámci vzdělávacího procesu je rovněž kladen důraz na učení žáků vyjadřovat vlastní názor a přijímat názory ostatních. (Carlsbad Montessori School, 2023)

Koncepce Carlsbad Montessori School, jak už je ze samotného názvu zřejmé, byla založena na principech Montessori pedagogiky. Jak již bylo přiblíženo v kapitole 4.3. Cílem školy je cestou individuálního přístupu prostřednictvím pedagogiky Montessori vytvářet pro každého žáka školy program, který bude vyhovovat jeho potřebám, zájmům a umožní mu vzdělávat se a rozvíjet svou osobnost v sociálně a kulturním přátelském prostředí. Důraz je především kladen na to, aby nedocházelo k soutěžení mezi žáky a jejich vzájemnému srovnávání (Carlsbad Montessori School, 2023).

8.8 Škola můj projekt Carolina

Základní škola vychází ze stejného inovativní konceptu ŠMP, který je představen v kapitole 4.1.3 a zároveň podrobněji popsán v rámci fungování ŠMP Mánesova v Sokolově. Jedná se o sesterskou školu, která v podstatě vzniká na základě poptávky rodičů. Jednalo se především o rodiče z Karlových Varů a blízkého okolí, kteří měli zkušenosti se školou v Sokolově nebo se k nim dostávaly informace o této škole prostřednictvím médií, vlastní propagací sokolovské školy. Je možné tedy předpokládat, že určitá skupina ve vymezeném území začala hledat něco jiného, co jim nenabízela

spádová veřejná škola. Vzhledem ke všem okolnostem se zřizovatelka ŠMP Mánesova rozhodla založit školu v Karlových Varech (Škola Můj projekt Mánesova, 2023). Z informací uvedených ve školském rejstříku vyplývá, že se prvním ročník podařilo otevřít ve školním roce 2022/2023 (MŠMT, 2024).

Ve školním roce 2023/24 probíhá výuka žáků první a druhé třídy prozatím v prostorách sokolovské školy, a to z důvodu rekonstrukce školní budovy v Karlových Varech. Cílem je, aby od školního roku 2024/25 bylo možné poskytovat plnohodnotnou výuku v Karlových Varech a postupně každým novým školním rokem otevřít jednu novou první třídu (Škola Můj Projekt Mánesova, 2023).

8.8.1 Cíle, hodnoty, principy

Proces vzdělávání vychází obdobě z inovativního konceptu ŠMP (viz kapitola 8.2.1). S ohledem na skutečnost, že se jedná v podstatě o školu založenou na stejných hodnotách a principech jako ŠMP Mánesova, není tato část dále rozpracována. Důraz je kladen na společné plánování, výuku v projektech od první třídy, objevování silných a slabých stránek žáků, zodpovědnost za vlastní učení, komunikaci a rozvoj klíčových kompetencí, Žáci na prvním stupni jsou hodnoceni jednou měsíčně slovním hodnocením. (Škola Můj Projekt Mánesova, 2023)

9 Výsledky a diskuze

Tato kapitola se snaží zodpovědět na otázky, které jsou definovány v úvodní části práce, Jedná se o spojení výsledných zjištění v procesu zpracování práce, které obsahují již předchozí části práce. Víme, že vznik prvních soukromých základních škol po roce 1989, jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, je možné sledovat od počátku devadesátých let dvacátého století. Pro tehdejší českou společnost nový a neznámý jev, jehož působení. Po roce 1990 docházelo k postupným legislativní změnám až do současné podoby ukotvení škol v systému, jak po stránce legislativní, tak po stránce financování škol. Fragmentace školské soustavy v ČR, je důsledkem toho, že v českém prostředí existují různé typy základních škol. Došlo ke změně prostřední v vytvoření trhu se vzdělávacími službami v oblasti základního vzdělávání. Soukromé subjekty, jako noví zřizovatelé, přebírají roli veřejného poskytovatele vzdělávání a zastupují roli státu, potažmo veřejného zřizovatele, jak bylo nastíněno v přechodných kapitolách (viz kapitola 3).

Při hledání odpovědí na položené otázky jsem vycházela z analýzy dat a zjištěných dle uvedených skutečnosti v rámci sběru a analýzy dat.

Jaké typy soukromých škol působí na území Karlovarského kraje?

Zastoupení škol v území rozmanité a rozmístění škol rovnoměrné. Nachází se jak v krajském městě Karlovy Vary (4x), tak v dalších městech jako Sokolov (1x), Cheb (2x), Mariánské Lázně (1x). Rozšiřují nabídku vzdělávání v oblasti základního školství. Přináší možnost alternativního výběru. Z pohledu typologie se zde najdeme školy klasické reformní školy typu Montessori, Waldorf, ale také moderní alternativy jako Začít spolu, Škola Můj projekt, Škola Hrou.

Jaký byl vývoj v oblasti počtu a struktury soukromých ZŠ v Karlovarském kraji v posledních deseti letech?

Co se týče vývoje neliší se v podstatě od jiných krajů. Vznik soukromých škol můžeme v kraji datovat již od roku 1991, což v kontextu tehdejší doby, kdy soukromé základní školy byly v zárodku a povědomí veřejnosti o fungování těchto škol bylo velmi malé, bylo s odstupem času, dle mého názoru, nadčasové, pokrokové a odvážné. S postupem let dochází ke vzniku dalších škol, v roce 1999 je to sokolovská škola Mánesova, dnes pod názvem Škola Můj Projekt Mánesova. K pozvolnému nárůstu dochází po roce 2010, kdy se

počet a struktura začíná proměňovat. Nachází se zde školy s více jak třicetiletou, dvacetiletou historií, tak školy mladé, jejichž vznik je datován k 1. 9. 2021.

Jak se tento vývoj liší od situace v jiných krajích?

Ze zjištění vyplývá, že trend vývoje odpovídá celorepublikové situaci, což nám ukazují statistická data ČSÚ, Rejstříku škol a školských zařízení stavu. Zajímavým zjištěním, je že, KVK je překvapivě zaujímá přední příčky, co se týče podílu soukromých škol k celkovému počtu základních škol. Jak je uvedeno v kapitole 2, tabulce KVK v celorepublikovém srovnání ve školním roce 2022/23. S podílem 7,27 % se řadí ke krajům s nejvyšší hodnotou. Z celkového počtu krajů včetně hl. města Praha, je na 4. místě z celkem 14 sledovaných regionů. Přestože hodnoty počtu žáků v soukromých školách v kraji stoupají, nejedná se o vysoký počet v % vyjádření. Ve školním roce 2022/2023 se jedná o pouhých 2,41 % žáků z celkového počtu všech žáků plnící povinnou školní docházku v kraji. V regionálním srovnání se jedná o hodnotu, kterou bychom dle vzestupného pořadí našli v horní polovině. Ve srovnání se strukturálně postiženými regiony, tj. krajem Ústeckým a Moravskoslezským vychází nejlépe.

Z mého pohledu se jedná o překvapivé zjištění, a to v kontextu všeobecně známých výsledků nejen v oblasti vzdělávání, kdy se KVK zpravidla nachází na posledních příčkách. Pokud budeme vycházet z tezí, že soukromé školy jsou voleny ambiciózními rodiči s vysokoškolským vzděláním, nadprůměrným socioekonomickým statusem, je pravděpodobné, že se může jednat takovou skupinu rodičů, která v kraji žije.

Proč se počet a struktura soukromých základních škol zvyšuje?

Nabízí se různé důvody, o kterých se všeobecně hovoří ve veřejném prostoru a na které upozorňují klíčoví aktéři ve vzdělávání. Rodič, jako aktér, který vstoupí do vzdělávací politiky, hledá něco jiného. Pro fungování a udržení se školy na trhu jsou klíčovými zákazníky rodiče, pro které je lákavá a zajímavá nabídka škol, které se nacházejí. V KVK se jedná o poměrně pestrou nabídku, která může být pro rodiče atraktivní. Co se týče výše školného, jedná se o poměrně přívětivou měsíční průměrnou platbu ve výši cca 2 645 Kč. Ze zjištění ČŠI a ze sběru dat, vyplývá, že pro zachování otevřenosti a dostupnosti všem sociálním vrstvám, všechny školy drží hladinu školného na nízké úrovni. Rozšiřují nabídku vzdělávání v oblasti základního školství. Přináší možnost alternativního

výběru. Lze předpokládat, že z pohledu rodičů je nabídka škol zajímavá v kontextu toho, co nabízejí a na čem staví. Může to být např. nízký počet žáků ve třídách, rodinné prostředí, individuální přístup, rozšířená výuka anglického jazyka, aplikování moderních výukových metod odpovídajícím trendům současné doby.

Závěr

Cílem této práce bylo na případu Karlovarského kraje otevřít pohled na soukromé základní školy v kraji. Výzkumná část ukázala, že existence soukromých základních škol v kraji odpovídá celorepublikovému trendu. Pro zpracování diplomové práce mi byla oporou relevantní odborná literatura a veřejně dostupná data.

V českém prostředí existují soukromé školy téměř tři desetiletí jako relevantní doplněk veřejného školství. Celospolečenské změny v důsledku globalizace, nástupu moderních technologií, rozšíření médií, vytváří postupný tlak na proměnu vzdělávání. Do formování vzdělávací politiky vstupuje řada aktérů. Kromě státu, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vstupuje do formování vzdělávací politiky řada dalších aktérů z neziskového či soukromého sektoru, kteří podporují inovativní vzdělávání, změny ve výuce, nové vzdělávací koncepty (jako např. EDUin, Rodiče vítáni, Společnost Montessori, Škola můj projekt, Scio). Důležitou roli hrají v systému rodiče. Soukromé školy dokazují, že se lze odpoutat od konzervativních metod a přizpůsobit se poptávce. Soukromé školy pro některé z nás mohou představovat elitářství, pro některé mohou být obohacením veřejného školství.

Z mého pohledu považuji za důležité, věnovat pozornost rodičům a průběžně monitorovat jejich postoje při výběru základní školy. Na základě sesbíraných dat o školách v KVK by z hlediska výzkumu mohlo být přínosné prozkoumat postoje a motivy zřizovatelů, což bylo i mém původním plánu a jedním z cílů práce, na který nakonec nedošlo. Mimo jiné z důvodu osobních překážek. Vzhledem k tomu, že některé soukromé školy v kraji píšou již více jak dvacetiletou historii, z pohledu dalších výzkumů, by bylo určité z pohledu zajímavé, zaměřit se na přestupy žáků po ukončení základní povinné docházky do vyšších stupňů vzdělávání. Do jakých typů škol a kam se ubírá jejich vzdělávací dráha po ukončení základního vzdělávání? Dále by bylo zajímavé více prozkoumat a zhodnotit postoje žáků, kteří absolvovali alternativní či inovativní soukromou základní školu a kteří již jsou nebo prošly systémem klasického veřejného školství na středoškolské úrovni.

Přínos práce spatřuji v obohacení informací o soukromých školách v KVK v systému vzdělávání. Výsledky práce přináší inspirativní podklad o fungování soukromých základních škol v kraji. Ze sesbíraných dat, je zřejmé že každá škola je jiná. Po jiném vzdělávání, ať už se jedná o alternativní, inovativní nebo či jinak pojmenované

přístupy je zřejmé, že soukromé vzdělávání není dnes jen dominantou hlavního města Prahy nebo střeđočeského kraje.

Summary

The aim of this thesis was to use the case of the Karlovy Vary Region to open a view on private primary schools in the region. The research part showed that the existence of private primary schools in the region corresponds to the national trend. Relevant literature and publicly available data were my support for the preparation of the thesis. Private schools have existed in the Czech environment for almost three decades as a relevant complement to public education. Societal changes due to globalization, the advent of modern technologies, and the spread of media, have created a gradual pressure to transform education. Many actors are involved in shaping education policy. In addition to the state, the Ministry of Education, Youth and Sports, a number of other actors from the non-profit or private sector enter into the formation of educational policy, supporting innovative education, changes in teaching, new educational concepts (such as EDUin, Rodiče vítáni, Montessori Society, School My Project, Scio). Parents play an important role in the system. Private schools are proving that it is possible to break away from conservative methods and adapt to demand. Private schools can be elitist for some, but for others they can be an enrichment of public education.

From my point of view, I consider it important to pay attention to parents and continuously monitor their attitudes when choosing a primary school. Based on the data collected on schools in the KVK, it could be beneficial from a research point of view to explore the attitudes and motives of the founders, which was my original plan and one of the objectives of the thesis, which was not achieved in the end. Among other reasons due to personal obstacles. Given that some of the private schools in the region have a history of over twenty years, it would certainly be interesting from the perspective of further research to focus on pupils' post-primary transfers to higher levels of education. To what types of schools and where does their educational trajectory go after leaving primary education? Furthermore, it would be interesting to further explore and assess the attitudes of pupils who have graduated from an alternative or innovative private primary school and who are already in or have been through the conventional public school system at secondary level.

I see the contribution of this thesis in enriching the information about private schools in the education system of the KVK. The results of the thesis provide an inspiring background on the functioning of private primary schools in the region. From the data

collected, it is clear that every school is different. Following a different educational approach, whether alternative, innovative or otherwise named, it is clear that private education is not just a dominant feature of the capital city or the Central Bohemian Region today.

Použité zdroje a literatura

Alternativní školy. Dostupné z: <http://www.alternativniskoly.cz>. [cit. 2023-11-30].

CABALKOVÁ, Anna. *Fenomén vzniku soukromých základních škol – nový trend ve vzdělávání?* Praha, 2018 110 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra veřejné a sociální politiky [cit. 2023-09-23]. Dostupné z: [120289730.pdf \(cuni.cz\)](#)

Carlsbad Montessori School, 2023. *Naše škola*. Online. Dostupné z: <https://carlsbadmontessori.cz/nase-skola/>. [cit. 2023-12-29].

EDU.cz, 2023. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2023-2027. Online. © 2022. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT).

Dostupné z: [DZ ČR 2023-2027 - edu.cz](#)

ČŠI, 2022. *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2021/2022 - výroční zpráva ČŠI*. Online. Praha: Česká školní inspekce, 2022. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/DOKUMENTY/Vyrocnizpravy>. [cit. 2023-09-20].

ČŠI, 2024. *Registr inspekčních zpráv*. Online. Česká školní inspekce, 2024. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Registr-inspekcnich-zprav>.

ČSÚ, 2022a. Statistická ročenka Karlovarského kraje – 2022. *Statistická ročenka Karlovarského kraje – 2022*. Online. Dostupné z : <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-karlovarskeho-kraje-2022>. [cit. 2023-12-25].

ČSÚ, 2022b. Statistická ročenka Karlovarského kraje – 2022. *Statistická ročenka Karlovarského kraje – 2022*. Online. Dostupné z : <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-karlovarskeho-kraje-2022>. [cit. 2023-12-25].

ČSÚ, 2023. *Školy a školská zařízení – školní rok 2022/2023*. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/skoly-a-skolska-zarizeni-hqtm9ep237>

DENÍK.cz, 2021. *Škola Můj Projekt Mánesova připravuje dítě i na nejistou budoucnost*. [online]. Dostupné z: <https://pr.denik.cz/doporucujeme/muze-skola-pripravit-dite-na-realny-svet-plny-neznamych-skola-muj-projekt-ano.html>. [cit. 2023-12-25].

EDUin, 2018. *Audit vzdělávacího systému v ČR: rizika a příležitosti (2018)*. Online. Dostupné z: [Audit_vzdelavaci_system_ANALYZA_2018.pdf \(eduin.cz\)](#). [cit. 2024-01-03].

EDUin, 2019. *Audit vzdělávacího systému 2019*. Online. Dostupné z: <https://audit.eduin.cz/wp-content/uploads/2023/11/Audit-vzdelavaciho-systemu-2019-shrnuti-na-web.docx.pdf>. [cit. 2024-01-03].

EURYDICE. *Financování vzdělávání. Financování soukromých a církevních škol*. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/financovani-predskolniho-skolniho-vzdelavani>. [cit. 2023-12-30].

FEŘTEK, Tomáš. *Co je nového ve vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Nová beseda, 2019. ISBN 978-80-907490-1-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HOŘEJŠÍ, Bronislava, SOUKUPOVÁ Jana, MACÁKOVÁ Libuše a SOUKUP Jindřich. *Mikroekonomie*. 5. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-218-5.

ISTANCE, David. *Demand-sensitive schooling?: evidence and issues*. Paris: OECD, c 2006. ISBN 92-64-02840-4.

JARKOVSKÁ, Lucie. *Ohrožují soukromé školy rovný přístup ke vzdělávání v České republice? Sociální Pedagogika*. Online. 2018, 6(1), 47-57. ISSN 18058825. Dostupné z:

http://soced.cz/wp-content/uploads/2018/07/STUDY_SocEd_T3_6-1-2018.pdf. [cit. 2023-08-28].

KARLOVARSKÝ KRAJ. Program rozvoje Karlovarského kraje na období 2021- 2027+. Karlovarský kraj, 2023. Online. Dostupné z: [Program rozvoje Karlovarského kraje | KV Kraj \(kr-karlovarsky.cz\)](#).

KARTOUS, Bob, Štěpán Kment KMENT, Tamara KOVÁČOVÁ a Miroslav HŘEBECKÝ (2018). Audit vzdělávacího systému v ČR: rizika a příležitosti [online]. Eduin, [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: https://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2019/01/Audit_vzdelavaci_system_ANALYZA_2018.pdf

KOCIÁNOVÁ, Ilona. *Veřejné statky v ČR*. Brno, 2011. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně. Vedoucí práce Ing. Eva Tomášková, Ph.D. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/xg93x/?id=301386>.

KOTÁSEK, Jiří, GREGER David a PROCHÁZKOVÁ Ivana. *Understanding the Demand for Schooling: Country Report: Czech Republic*. Paris: OECD, 2004. Dostupné z: <http://www.oecd.org/innovation/research/33707802.pdf>. [cit. 2023-10-30].

MAREŠ, Jan. *Tvorba případových studií pro výzkumné účely*. Online. *Pedagogika*. 2015, roč. 65, č. 2, s. 113-142. ISSN 2335-2189. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11212>. [cit. 2023-11-28].

MMR. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*. Online. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, © Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/getmedia/58c57a22-202d-4374-af5d-cbd8f9454adb/SRR21.pdf.aspx?ext=.pdf>

MMR. *Podpora a rozvoj regionů*. Online. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/podpora-a-rozvoj-regionu>. [citováno 2023-10-17].

MŠMT, 2019. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023*. Online]. Praha: MŠMT. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/51673/>. [cit. 2023-10-27].

MŠMT, 2020. *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+*. Online. Praha: MŠMT. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030> [cit. 2023-10-22].

MŠMT, 2023a. *Pokusné ověřování obsahu, metod a organizace kombinované výuky v základních, středních a základních uměleckých školách* – aktualizováno k 10. 10. 2023. Online. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyhlaseni-pokusneho-overovani-kombinovaneho-vzdelavani>

MŠMT, 2023b. *Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele školního roku 2022/2023*. Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Online. Praha: MŠMT, © 2023 [cit. 2023-10-27]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>

MŠMT, 2024. Školský rejstřík. Online. Praha: MŠMT 2013-2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolsky-rejstrik>

OECD, 1996. *Reviews of national policies for education: Czech Republic*. Paříž: OECD Publishing. <http://hdl.voced.edu.au/10707/161161>

OECD, 2011. *PISA in focus - Private schools: Who benefits? (7)*. Paříž: OECD Publishing. Dostupné z: <https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/48482894.pdf>

OKO24.cz, 2018. *Škola Mánesova – inovativní vzdělávání*. MAGAZÍN OKO. Dostupné z: www.oko24.cz/2018/10/26/skola-manesova-inovativni-vzdelavani/ [cit. 2023-12-30].

POTŮČEK, Martin a kol. *Veřejná politika*. Vydání první. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-591-6.

Prokop, D., Kunc, M. & Korbel, V. (2020). Postoje rodičů ke vzdělávání v ČR a k učitelské profesi: Výsledky reprezentativního kvantitativního výzkumu 2020. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1PQGYTwlgGMc0LtCrP786mVuXCOrmhyRU/view>

Prokop, D. Tabery, P., Buchtík, M. Dvořák, T., & Pilnáček, M. (2019). Rozdělení svobodou: Česká společnost po 30 letech. Radioservis, a.s. Dostupné z:

<https://www.irozhlas.cz/sites/default/files/documents/4cb643625998e931d8f0a9aa34bbb254.pdf>

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-072-3.

PRŮCHA Jan. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 2., aktualiz. a rozšíř. vyd. Praha: Portál, 2012. 334 s. ISBN 978-80-262-0191-5.

PRŮCHA, Jan a WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

RABUŠICOVÁ, Milada, ČIHÁČEK Vlastimil, EMMEROVÁ Kateřina a Klára ŠEĐOVÁ. Role rodičů ve vztahu ke škole – empirická zjištění. *Pedagogika*. Praha: PeaDF UK, 2003. 52(3): 309-320. ISSN 0031-381 [cit. 2023-11-24].

<https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1939>

RE:START, 2016. RE:START Karlovarský a Ústecký kraj. *Karlovarský kraj – lázeňský ráj*. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/microsites/restart-regionu/cechy/karlovarsky-kraj> [cit. 2023-12-30].

Rodiče vítáni. Podmínky certifikace. Online: Wolters Kluwer ČR, a.s. Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/podminky/> [cit. 2023-11-29].

SAMUELSON, Paul Anthony a NORDHAUS, William D. *Ekonomie*: 19. vydání. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2013. 715 s. ISBN 978-80-205-0629-0.

SIMONOVÁ, Jaroslava. *Charakteristiky dobré základní školy z pohledu rodičů*. Pedagogická Orientace [online]. 2017, 27 (1), 136-159 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/viewFile/6743/pdf>.

SIMONOVÁ, Jaroslava, STRAKOVÁ, Jana. *Výběr základní školy v ČR a faktory, které jej ovlivňují*. Sociologický časopis [online]. 2015, 51(4), 587 [cit. 2023-10-24]. ISSN 00380288. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2015/04/01.pdf>.

SMITH SLÁMOVÁ, Radka. *Středostavovská volba výběrových škol a tříd na počátku primárního vzdělávání*. Dizertační práce, vedoucí Straková, Jana. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Oddělení pro vědeckou činnost, 2023. Dostupné z: <140112503.pdf> (cuni.cz).

SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketingové řízení školy*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 328 s. ISBN 978-80-7357-494-9.

Svobodná chebská škola, 2023. Online. © 2024 Svobodná chebská škola. Základní škola a gymnázium. Dostupné z: <http://www.schs.cz>. [cit. 2024-01-01].

ŠEĎOVÁ, Klára. *Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy*. Online. Studia pedagogica. 2009, roč. 14, č. 1.s. 27-51. ISSN 1803-7437 Dostupné z: <https://digilib.phil.muni.cz/sites/default/files/pdf/115374.pdf> [cit. 2023-10-24].

Škola Můj Projekt, 2020. *Žáci dnes mají větší odpovědnost za své vzdělávání*. Online. ©2019-21. Praha: designity.cz & tomaskorinek.cz. Dostupné z: [M. Adamcová: Žáci dnes mají větší odpovědnost za své vzdělávání – Škola Můj Projekt \(skolamujprojekt.cz\)](https://www.skolamujprojekt.cz)

Škola Můj Projekt Mánesova, 2020. *Výroční zprávy o činnosti školy*. Online. © 2020. Dostupné z: http://www.skolamanesova.cz/?section_id=6526.

Škola Můj Projekt, 2021. *Škola můj projekt*. Online. ©2019-21. Praha: designity.cz & tomaskorinek.cz. Dostupné z: <https://skolamujprojekt.cz> [cit. 2023-10-24].

Škola Můj Projekt Mánesova, 2023. Zápis do 1. třídy ŠMP Carolina – základní škola s.r.o. pro školní rok 2024/2025. Online. © 2020. Dostupné z: http://www.skolamanesova.cz/?article_id=21773

ŠKOLSKÝ PORTÁL KARLOVARSKÉHO KRAJE. Výroční zprávy o stavu školství v kraji. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraj za školní rok 2021/2022*. Online. Dostupné z: [Výroční zprávy o stavu školství v kraji \(kvkskoly.cz\)](http://kvkskoly.cz)

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

ŠVECOVÁ, Jana, 2000. Privatization of education in the Czech Republic. *International Journal of Educational Development* 20(2), s. 127 - 133. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0738-0593\(99\)00064-4](https://doi.org/10.1016/S0738-0593(99)00064-4).

Tisková zpráva: Chceme kvalitní veřejné školy. Soukromé jsou dobrý doplněk. (MŠMT, 2017). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/chceme-kvalitni-verejne-skoly-soukrome-jsou-dobry-doplnek> [cit. 2023-12-26].

VESELÝ, Arnošt – NEKOLA, Martin. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86429-75-5.

Waldorfská základní a mateřská škola Cheb, 2023. *Dokumenty pro školu*. Online. Dostupné z: <https://waldorfcheb.cz/dokumenty-skola/>. [cit. 2023-12-26].

Waldorfská základní a mateřská škola Wlaštovka, 2023. *O škole*. Online. Dostupné z: <https://wlastovka.cz>. [cit. 2023-12-25].

Začít spolu, 2023. *O programu Začít spolu*. Online. © 2023. Praha: Step by step Česká republika. Dostupné z: <https://www.zacitspolu.eu/o-programu/o-programu-zacit-spolu/>. [cit. 2023-12-11].

Základní a mateřská škola Moudrá sova, 2024. *Moudrá sova - Základní škola*. Online. © 2024 ZŠ a MŠ Moudrá Sova. Dostupné z: <https://msmoudrasova.cz/zakladni-skola/>. [cit. 2024-01-03].

Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2021. *Školní vzdělávací program*. Online. Dostupné z: <https://ctyrlitekml.cz/wp-content/uploads/2021/09/SVP-uvod.pdf>. cit. 2023-09-30].

Základní škola a lesní mateřská škola Čtyřlístek, 2023. *Škola*. Online. Dostupné z: <https://ctyrlitekml.cz/skola/>.

Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1: Klady a zápory případové studie

Tabulka 2: Soukromé ZŠ v krajském srovnání ve školním roce 2022/2023

Tabulka 3: Vývoj základních škol v ČR v letech).

Tabulka: 5 Funkce alternativních škol

Tabulka 6: Financování soukromých ZŠ

Tabulka 7: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 2022 v krajském srovnání

Tabulka 8: Základní školy KVK podle zřizovatele

Tabulka 9: Počet škol a žáků v KVK

Tabulka 10: Kapacita, naplněnost a činnost škol

Tabulka 11: Školné ve školním roce 2023/2024

Obrázek 1: Grafické znázornění vztahů

Obrázek 2: Typy škol dle zřizovatele

Obrázek 3: Členění kraje dle ORP

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu žáků na základní škole

Graf 2: Počet žáků ZŠ v letech 2012 - 2023

Seznam použitých zkratk

ČSÚ – Český statistický úřad

ČR – Česká republika

KVK – Karlovarský kraj

MAP – Místní akční plán

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

PISA – Programme for International Student Assessment

RVP – Rámcový vzdělávací program

ŠVP – Školní vzdělávací program

ŠMP – Škola můj projekt

TIMMS – Trends in International Mathematics and Science Study

ZŠ – základní škola

Teze Diplomové práce

Jméno studenta/studentky: Gabriela Donovanová

Název v jazyce práce: Soukromé školy v systému základního vzdělávání: případová studie Karlovarského kraje

Název v anglickém jazyce:

Klíčová slova: základní školy, soukromé školy, alternativní školy, vzdělávací politika, kvalitativní výzkum, případová studie

Klíčová slova anglicky: basic schools, private schools, alternative schools, case study,

Akademický rok vypsání: 2018/2019

Jazyk práce: čeština

Typ práce: diplomová práce

Ústav: Katedra veřejné a sociální politiky

Vedoucí / školitel: prof. PhDr. Arnošt Veselý, Ph. D.

Obor práce: Veřejná a sociální politika

Teze diplomové práce (výzkumný projekt):

A. Vymezení výzkumného problému

V současné době je vzdělávání neodmyslitelnou součástí každého jedince v naší společnosti. Jak se změnilo vzdělávání po vzniku České republiky? Jaká mu je věnována pozornost? Jaká jsou naše očekávání? Existuje celá řada otázek, které je možné klást k podobě vzdělávací politiky. Pro zpracování práce jsem se inspirovala diplomovou prací Mgr. Anny Cabalkové „Fenomén vzniku soukromých základních škol – nový trend ve vzdělávání?“ (Cabalková, 2018), která se věnuje nárůstu vzniku základních škol v soukromém sektoru v posledních několika letech. Zdůrazňuje skutečnost, že do politiky vzdělávání aktivně vstupují rodiče jako noví aktéři vzdělávání. Objektivním způsobem informuje o vzniku a fungování škol a uvádí pravděpodobné příčiny, proč školy vznikají. Jak Cabalková uvádí „*ve chvíli, kdy není poptávka uspokojena ve veřejném systému, hledají rodiče jiné varianty, které jsou dostupné v okolí, nebo se rodiče sami stanou hybateli ovlivňující nabídku škol*“ (2018, s. 85). Pokusím se navázat na závěry, které jsou v práci uvedeny. Poukázat na to, zda a jak se trend nárůstu zájmu o soukromé školy, nejen v celorepublikovém srovnání, ale i s ostatními kraji, projevuje v Karlovarském kraji.

Základní vzdělávání je v českém vzdělávacím systému povinné pro všechny děti. Podmínky jsou upraveny v Zákoně č. 561/2004 Sb.²⁸ s tím, že garantuje bezplatné vzdělávání za podmínky, kdy zřizovatelem je obec, kraj či MŠMT. Zároveň dává prostor soukromým subjektům podílet se na vzdělávání. Vznik prvních soukromých základních škol je možné monitorovat od počátku devadesátých let minulého století. Pro českou společnost se tedy jednalo o jev nový, neznámý. V českém prostředí se postupně utváří trh soukromých škol, který je součástí struktury vzdělávání České republiky.

Práce se zaměří na existující soukromé základní školy na území Karlovarského kraje, které v území postupně po roce 1989 vznikaly a postoje místních aktérů, kteří mají vliv a svým působením ovlivňují strukturu základního školství. Podle zprávy ČSÚ (2017) je zřejmé, že počet soukromých základních škol napříč Českou republikou roste. Ve školním roce 2016/2017 byl zaznamenán nárůst o 34 % na 186 škol oproti roku 2006/2007. Zpráva

---

²⁸ Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Část třetí, Hlava I a Hlava II upravující povinnost školní docházky a základního vzdělávání (§36 - §56).

ČŠI (2018) potvrzuje trend nárůstu nabídky soukromých škol pro školní rok 2017/2018 na celkem 195 škol. Fungování soukromých základních škol je závislé na poptávce rodičů. Na jedné straně je viditelné, že roste poptávka po alternativě k veřejnému školství, na straně druhé, média prezentují informace o omezování vzniku soukromých základních škol. Situaci různorodých, nesoulad aktérů reflektuje Jarkovská (2018) ve studii Ohrožují soukromé školy rovný přístup ke vzdělávání v České republice? Soukromé školy ukazují, že je možné měnit zavedené stereotypy, přijímat inovativní prvky do výuky a tím uspokojit poptávku ze strany rodičů. V dnešní době se čím dál tím více setkáváme s tím, že současná generace rodičů věnuje výběru základní školy pro své děti více času. V případě, že nejsou spokojeni s nabídkou vzdělávání, které by jim poskytovala státní spádová základní škola, hledají jinou alternativu. Rodiče vytvářejí poptávku po soukromém vzdělávání a dochází k jejich odchodu z veřejného vzdělávání.

Karlovarský kraj patří k nejmenším a z nejrozličnějších průzkumů zaměřených na vzdělávání zaostává v porovnání s ostatními regiony a řadí se na poslední příčky. Rodiče si přesto i zde mohou vybrat soukromou základní školu. Na místním trhu, který se za poslední více jak dvě desetiletí utváří do současné podoby, jich ve školním roce 2018/2019 působí pět. V Karlovarském kraji je celkem 109 základních škol, kdy 99 jich zřizuje obec, čtyři kraj, jednu MŠMT a zbylé jsou provozovány soukromými subjekty. Tento stav je již čtvrtým rokem beze změny. Zdá se, že těchto škol v území je relativně málo. Je tedy otázkou, jaká je zde vlastně poptávka po soukromém vzdělávání, jak se měnila v průběhu desetiletí. Důležitá je rovněž nabídka. Jak se školy odlišují a co nabízejí, v čem spočívá jejich exkluzivita a konkurenční výhoda ve srovnání se školami veřejnými.

Na jedné straně trend, který rozděluje společnost, na straně druhé signál pro stát reflektovat společenské změny 21. století a nabízet častěji alternativu i ve veřejném školství. Jak již bylo zmíněno v úvodu, je potřeba hlouběji znát postoje všech klíčových aktérů a získávat relevantní informace ze všech regionů, zda a v jaké míře se trend nárůstu o soukromé vzdělávání na základních školách odráží ve strukturálně postiženém regionu, Karlovarském kraji.

B. Cíle diplomové práce

Předmětem diplomové práce bude popsat existující soukromé základní školy v Karlovarském kraji. Formou případové studie identifikovat základní školy v území. Cílem bude hlouběji porozumět a přispět poznatky ke stavu zájmu o základní vzdělávání poskytovaného soukromými školami a prozkoumat motivy k založení škol, postoje zástupců veřejně politické reprezentace v území. Porovnat zvýšenou poptávku po soukromém základním vzdělávání v jiných krajích s Karlovarským.

B. Výzkumné otázky

Deskriptivní otázky:

Jaké typy soukromých škol působí na území Karlovarského kraje?

Jaký byl vývoj v oblasti počtu a struktury soukromých ZŠ v Karlovarském kraji v posledních deseti letech?

Jak se tento vývoj liší od situace v jiných krajích?

Jaké jsou postoje a názory relevantních aktérů na vzdělávání poskytované soukromými základními školami?

Explanační otázky:

Proč se počet a struktura soukromých základních škol, do této doby, vyvíjela právě tímto způsobem? (Proč není nárůst těchto škol v území?)

Normativní otázky:

Jakým způsobem zajistit, aby došlo k většímu souladu mezi nabídkou a poptávkou?

C. Teoretická východiska

Teoretická část se bude zabývat vznikem, postavením soukromých základních škol v českém vzdělávacím systému. Zaměřím se na to, jaké faktory ovlivňují vznik a narůstající zájem o soukromé vzdělávání. Z pohledu ekonomického budu vycházet z role trhu, jaká je a jak se mění nabídka a poptávka po vzdělávání. Kotásek, Greger a Procházková ve zprávě zaměřené na vzdělávání v České republice (Demand for schooling in The Czech Republic, 2004) poukazují na to, kdo má vliv na utváření poptávky po vzdělávání, jako jsou výsledky z průzkumu veřejného mínění, požadavky zaměstnavatelů, role médií, politických stran a rodičů. Přejít k tržnímu hospodářství v 90. letech umožnil příchod nových nestátních subjektů, které postupně začaly přispívat k proměně nabídky, poptávky a k větší diverzitě škol. V zahraničí se např. utvářením poptávky, proměnám ve vzdělávání, postojům a očekáváním rodičů a žáků věnuje David Instance (Demand-sensitive schooling?: evidence and issues, 2006). Na vzdělávání je možné pohlížet také jako na statky. Jak uvádí Kociánová (2011, s. 8): „*jedním z prvních ekonomů, kdo definoval veřejný statek, byl v roce 1954 P. A. Samuelson*“. Teorie budou blíže a konkrétněji aplikovány na problematiku fungování soukromých základních škol v Karlovarském kraji se zaměřením na aktuální situaci na trhu, zda dochází k harmonizaci nabídky a poptávky a jak je vnímáno vzdělávání za úplatu.

D. Výzkumný plán

V teoretické části bude provedeno studium a analýza odborné literatury včetně všech relevantních českých a zahraničních dokumentů zaměřených na soukromé základní školy. Základním výzkumným designem praktické části bude kvalitativní případová studie. Bude zpracována na základě sekundární analýzy získaných údajů o jednotlivých základních školách. Pro sběr statistických dat budu čerpat z dostupných údajů Českého statistického úřadu, Centra pro výzkum veřejného mínění, školského rejstříku MŠMT a statistické ročenky školství. Dále budou realizovány rozhovory s vybranými aktéry v území – bude se jednat o zakladatele soukromých škol, zástupce odboru školství na krajské úrovni, člena Rady Karlovarského kraje, který má ve své kompetenci oblast školství. Rozhovory budou zaměřeny na získání relevantních dat a zpřesňujících informací pro vypracování odpovědí k uvedeným výzkumným otázkám a stanovení relevantních hypotéz.

E. Seznam odborné literatury a zdrojů empirických dat

BECKER, Gary Stanley. *Teorie preferencí*. Praha: Grada, 1997. ISBN-80-7169-463-0.

CABALKOVÁ, Anna. *Fenomén vzniku soukromých základních škol – nový trend ve vzdělávání?* Praha, 2018. 110 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra veřejné a sociální politiky [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120289730/?lang=cs>

Česká školní inspekce (ČŠI). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2017/2018 – výroční zpráva ČŠI*. Praha: Česká školní inspekce, 2018 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/DOKUMENTY/Vyrocní-zpravy>

EDUin. *Audit vzdělávacího systému v ČR: rizika a příležitosti (2018)*. Dostupné z: [Audit_vzdelavaci_system_ANALYZA_2018.pdf \(eduin.cz\)](#)

FRIEDMAN, Milton – Friedman, Rosemary. *Svoboda volby*. 1. vydání. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-85-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

ISTANCE, David. *Demand-sensitive schooling?: evidence and issues*. Paris: OECD, c2006. ISBN 92-64-02840-4.

JARKOVSKÁ, Lucie. *Ohroží soukromé školy rovný přístup ke vzdělávání v České republice?*. Sociální Pedagogika [online].2018,6 (1), 47-57 [cit. 2019-04-22]. ISSN 18058825.

Dostupné z: http://soced.cz/wp-content/uploads/2018/07/STUDY_SocEd_T3_6-1-2018.pdf.

KOCIÁNOVÁ, Ilona. *Veřejné statky v ČR*. Brno, 2011. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně. Vedoucí práce Ing. Eva Tomášková, Ph.D.

KOTÁSEK, Jiří, GREGER David a Procházková Ivana. *Understanding the Demand for Schooling: Country Report: Czech Republic*. Paris: OECD, 2004. [cit. 2019-05-30]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/innovation/research/33707802.pdf>

MAAYTOVÁ, Alena. *Veřejné finance*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2014. ISBN 9788086730905.

MATĚJŮ, Petr et al. *Nerovnosti ve vzdělávání: od měření k řešení*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 495 s. Studie; sv. 63. ISBN 978-80-7419-032-2.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014 [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_2020_web.pdf

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 191 s. ISBN 978-80-7178-999-4.

Samuelson, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*: 18. vydání. Přeložil Martin GREGOR. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 9788020505903.

SIMONOVÁ, Jaroslava. *Charakteristiky dobré základní školy z pohledu rodičů*. Pedagogická Orientace [online]. 2017, 27 (1), 136-159 [cit. 2019-04-24]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/viewFile/6743/pdf>.

SIMONOVÁ, Jaroslava. *Postoje rodičů k volbě základní školy*. Studia pedagogica [online]., 20 (3), 69-88. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/SP2015-3-5>

SIMONOVÁ, Jaroslava, STRAKOVÁ, Jana. *Výběr základní školy v ČR a faktory, které jej ovlivňují*. Sociologický časopis [online]. 2015, 51 (4), 587 [cit. 2019-04-24]. ISSN 00380288.

Dostupné z:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/beaadd506a8220d67168cf0a7a52dc52888cdd89_15-4-02Strakova18.indd.pdf.

POTŮČEK, Martin a kol. *Veřejná politika*. Vydání první. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-591-6.

VESELÝ Arnošt – NEKOLA, Martin. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86429-78-5.

Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

F. Předběžná náplň v anglickém jazyce

The aim of thesis „Private primary schools in the primary education systém: case study of the Karlovy Vary Region“ is to describe and analyze existing privat primary schools in the smallest region in the Czech Republic. Most children in the Czech Republic attend state schools. Since the 90s there are also establishe private schools. In the last years has been registre dan increase of private schools. The work is divided into theoretical and empirical part. Through a case study will be provide answerd to the research questions regartding the participants – school owner, public-policy representation. Find it out, how increase for private schools education is demonstrated in this territory. What is the demand and offer for private education.

J. Podpisy vedoucího práce a studenta

Prof. PhDr. Arnošt Veselý, Ph.D.

Bc. Gabriela Donovanová